

Roberti Grovii S. T. B.

RESPONSIO

A D

Nuperum Libellum

QUI

INSCRIBITUR

CELEUSMA

S E U

CLAMOR

A D

Theologos Hierarchiæ Anglicanæ, &c.

L O N D I N I,

Typis J. M. pro Gualt. Kettily ad Insigne Capitis Episcopi
in Cœmeterio Divi Pauli. 1680.

23 + 17 1/2
(1), 95

REPORT OF THE

COMMISSIONER OF THE

LAND OFFICE

FOR THE YEAR

1881

AND

THE

LANDS

OF THE

STATE

OF

NEW YORK

IN

THE

YEAR

1881

AND

THE

LANDS

OF THE

RESPONSIO

A D

NUPERUM LIBELLUM

QUI

INSCRIBITUR

CELEUSMA, &c.

A Liquot jam sunt menses, cùm rogaret me Vir quidam doctus, mihiq; amicissimus, ut Latinè redderem Scriptum illud, quod Reverendus admodum Episcopus *Lincolniensis* ediderat, de quibusdam Pontificiorum dogmatibus, quæ potestati Regiæ planè contraria videbantur. Aiebat id velle Principes viros; & posse sic non inutilem Ecclesiæ operam navari. Causatus sum hoc alienum videri ab institutis meis; scire enim ipsum me multos nunc annos, aliis rebus intentum, Latinas literas vix leviter attigisse. Cùm ille tamen rogare pergeret; respondi me deliberare velle. Domum itaque ab-

B

eo,

eo, librum ipsum arripio, evolvo, paginam unam vel alteram in Latinum converto, atque ostendo huic Hortatori meo: Ille vehementius instare, ut reliqua perficerem. Atque me, ut verum fatear, haud gravatè vinci passus sum. Volebam enim cùm nihil ipse scribere possim, quod quidem lectu dignum esset, optimi, doctissimiq; Præfulis voce, & laboribus quamplurimis pròdesse. Carptim igitur, atque ita uti licebat, illud quicquid erat operis absolvi. Vix dum autem ista de manibus deposueram, cùm ecce! subito *Celeusmate*, seu incondito quodam *Clamore* aliorum invitus vocor.

Accidit ante annos quatuor, ut *Guilielmus Jenchinus Lazarum Seamanum* pro concione laudaret; neq; viri dotes deprædicâsse contentus, in *Conformistarum*, quos dicimus, famam atque existimationem involabat; nullum erat vel ex trivio maledictum insolentius, quod non ille libenter arriperet; *luxoriosos*, *novitios*, *ignaros*, *hæreticos*, appellitabat. Ego rei indignitate permotus, scripto in lucem edito, hanc à viris immerentibus contumeliam depellere conatus sum. Fratres *Non-Conformistæ* ne verbo quidem laceßiti; nihil in ipsum *Jenchinum*, sese ferociter adèò inferentem, acerbis dictum; nihil quod ei bilem movere possit; nisi quòd ipsum nonnunquam levi, quo dignus erat, risu excipitem. Urebat illud hominem gloriæ, suprà quàm par est, appetentem. Ringebatur, uti audio, atque

que indignè ferebat, inventum esse hominem novitum, qui cum viro summo, cum Duce veterano, & penè emerito manum conferere auderet. Sed iram tamen intra se coquebat. Elaspus est annus unus, atque etiam alter, item tertius; altum adhuc silentium. Tandem cum quæ proximè decursa est æstas in autumnum vergeret, emissus est ingens libellus, quem, propter nauticam, puto, barbariem *Celeusma* dici placuit; in eo enim non disputatur, sed *Clamatur*; non rationibus, sed inani verborum sonitu, seu potius fragore contenditur. In hoc autem qualicumq; scripto *Refelli* dicuntur ^a duo putidi Literatores qui in fidelem Christi servum ^{a Celeuf. in front.} *Guil. Jenchinum* inveci sunt.

De hujus itaque *Celeusmatis* Authore primum, deinde de ipso pauca dicam. Mihi autem tres præcipuè fuisse videntur istius Scripti Authores: Cave enim putes illud ab uno, vix integro quadriennio absolvi potuisse. Thomas igitur *Dansonus* *Parallela* congeffit; *Guilielmus Jenchinus* totum opus disposuit & ordinavit; *Ludovicus Molinæus* aut Latine vertit; aut utcumq; à *Jenchino* Latine scriptum perpolivit postea, & limavit accuratiùs. De ^b *Dansono* clara res est, cum reliquis duobus con- ^{b Vid. Celeufm. in Admonit.} jecturis agendum est.

Jenchinum manum operi admovisse suspicor, quòd se læsum existimaverit, idq; graviter admodum tulerit, quòd librum clarissimis, nobilissimisque Viris inscripserit, ejusq; Exemplaria aliquot ipsis, aliisque

aliisque, quos demereri studuit, donaverit ; quòd dum sub prelo esset, ipse operas curiosè inspexerit ; quòd deniq; Typographis sumptum suppeditaverit ; cùm nullus esset in hac urbe Bibliopola tam amens, tam æris sui prodigus, qui hoc *Celeusma* suis impensis excudi vellet. Multa verò sunt quæ *Ludovicum Molinæum* apertè redolent : simulatus in Ecclesiam Anglicanam amor, odium verum, dictio plerumq; aspera, oratio salebrosa, & inæqualis, injucunda, levis, haud satis aptè cohærens, nihil

Nupere, altrinsecus, supparasitari, opella pro opusculo, &c. apud *Lud. Mol.* passim. Ad hospitium. *Celeusm.* p. 25. *Lud. Mol. Carol. ad Paræm.* p. 61. fodicare finum. *Celeusm. in Admonit. Lud. Mol. Jug. Caus. pag. 359.* Siliqua sonora. *Celeusm.* p. 9. *Pat. Bon. fid. Ep. pag. 63. quer. alia.*

evincens, futiliter redundans ; multas præterea ^a elegantias reperias, quibus ille unicè, & solus ferè delectari videtur. Aut ut hæc fidem non fecerint, non audebit negare ; roga ut hanc sibi gloriolam abjudicet, nunquam profectò faciet. Tribus itaque hisce se mutuò hortantibus, atque adjutantibus sublatus est *Clamor* iste horridus & agrestis, qui cordatorum omnium

aures offendit. In eo ego primarias partes *Jenchino* facilè tribuerim ; de secundis *Dansonus* & *Molinæus*, si velint, inter sorte decernant. At palmam haud dubiò auferet *Jenchinus*, qui astuto sanè consilio, post annos fermè quatuor, ^b *Codici* meo *triobolari*, quem vocat, libellum hunc triumviralem opposuit.

^a *Celeusm.*
pag. 4.

At conjicere non possum cur eum Latine scribi voluerit. Noluit, credo, facundiam & styli nitorem ostentare. An sperabat fore ut hoc maximè pacto, quod frustra domi facere molitus erat, hujus

jus Ecclesiæ existimationem apud externos læderet ? Sed quotusquisq; est quem tam elumbe scriptum in errorem induxerit ? An avebat, qui Anglis omnibus jam olim satis notus esset, apud transmarinas etiam Gentes inclarescere ? Indignum enimverò facinus, si *Jenchini* fama Oceano clauderetur. Illud forsàn erat : neque sanè spe suâ excidet. Quicunque enim hoc *Celeusma* in manus sumere dignati fuerint, statim intelligent quantus fiet ; qui tot auxiliis fretus, tale Scriptum, tanto tempore parturivit, dignum quod in omnium Bibliopolarum & Pharmacopœorum officinis prosteret.

Sed cur dudum non prostituerit paucis accipe. ^a *Vitio mihi, inquit, vertent forsàn nonnulli, quòd serius* ^{ibid. p. 3.} *quàm par fuit, hæc prodeat opella, ut judicari debeat enata extra partûs debitum tempus, non quòd nimis citò, sed quòd non citiùs in lucem emissâ fuerit.* Bono sis animo, verecunde Vir, nullâ hîc reprehensione dignus es. Nemo irascitur, nemo miratur quòd non festinantiùs pariant Elephanti. Neque quisquam, puto, tibi succensuisset, si hæc opellula in scriniis tuis æternùm latuisset ; at quo tandem vultu exeuntem accepturi sint homines docti, tu videris.

At quo ille modo hanc moram excusat ? ^b *Vix* ^{ibid. p. 4.} *prodierat illud Scriptum adversus Jenchinum, &c. cùm editioni parata esset accurata & prolixa ad singula responsio, & sic numeris omnibus absoluta, &c.* Mira profectò nobis narrat. ^c *Sed, quod dictum sit vobis viris* ^{ibid. p. 5.} *ingenuis & Conformibus, accipite quàm parùm ingenuè,*
imò

inò quàm barbarè se gesserint Jenchini adversarii. Tragicè omnia! Ad primam nempe auditionem rei quam Jenchinus habebat præ manibus, &c. Breviter: Ego gravem Typographis metum incusseram; ego omnes prelorum aditus, & vias armato Milite infederam: ^a Jenchini partu ad mortem damnato, aut saltem eò redactò, ut usurâ lucis neutiquam frueretur. Scilicet! Metuebam ne ^b Magnanimus Heros totis in me viribus irruens opprimeret miserum; aut pugnis malè mulcètaret ad mortem. Sed fac me sic salutem meam consuluisse; tanto tamen apparatu ne hilum quidem profecissem. Nugæ! quasi aliquid tam munitum esse possit, quod hujus hominis audacia non facilè perrumperet. Meministi, Jenchime, cum istam ipsam concionem ederes, de qua tamdiu altercamur; erat, ut nôsti, convitiis refertissima; & tamen nullas ei insidias tetendimus. Exposita est vænum publicè; jacebat in pluteis, & etiamnum jacet, nisi fortè concefferit aliquò in vicum vendentem thus, & odores, & piper. At cum sic olim impunè vagaretur, cur non alia tua Scripta exire pateremur? Tu istâ concione quicquam mendacius ac maledicentius excogitare potuisti? Vix credo; aut si tu, certè præter te nemo. Ludovicum Molinæum semper excipio.

^c Vid. Censur. p. 5.

Dicam apertè quod res est: Ego de accurata & proluxa ad singula responsione; ego de ^c gravi pœna & jussione publica, ne fando quidem unquam audiveram; neque adhibui meos, ut aiunt, Joves Tutelares, qui

qui operas sufflaminarent; neque puto quenquam mei causâ sollicitum fuisse. Sed erant, inquis,

^a Typis etiam mandata aliquot ejus folia, eaq; à prelo cal- ^a *ibid.*
 lentia & extracta. Num igitur aliquot hujus accu-

rata & proluxa responsionis folium in manus hostium incidit? Non ait. Sed solers Typographus præ-

vidit periculum, & effugit. O factum bene! Ergo

^b hæc fuit causa cur tamdiu protelata & dilata fuerit re- ^b *ibid.*
 sponsio, prout tu sanctè profiteris: Esto. At nihilne

præterea causæ fuerat cur tu Responsionem omnibus nu-
 meris absolutam publico committere non auderes?

Non rogabant te amici ut ab incepto temerario desisteres? Non metuebas ipse ne plura furta tua

deprenderem? Sciebas me supra viginti locos in unico ^c Scriptore Anglo commonstrasse, quos

tu in tua, de quibus tantopere gloriaris, Commentaria ^c *Vid. Vin-
 dic. Cler.
 conform. p.
 39. & seqq.*
 transtuleras. Noveras alium quendam idem in

^d Brinsleio ostendisse, quem tu etiam depeculatus ^d *Vid. Sepa-
 rat. à se
 damnat. p.
 123. &
 seqq.*
 fueras. Non es veritus ne simile quicquam in

^e Thoma Taylero, & ^f Sibio, & aliis fortasse facere-
 mus? Non te is metus angebat? Non in causa

erat cur proluxâ & accuratâ tuâ responsione tamdiu careremus? Minimè verò, inquis. Parata est hic

etiam Responsio, non quidem proluxa, sed accurata ^e *Vid. Tb.
 Tayler. in
 Mat. 16. v.
 27. compar.
 cum Jen-
 chin. in
 Jud. v. 14.*
 tamen. ^g Aliorum Scripta Jenchinus allegat, suppresso

quandoq; Authoris nomine. Equidem credo: Adam-
 sium centies, puto, allegaverat, neque semel nomi-

navit. Profectò quoties aliquid in hujus Viri Scri-
 ptis paulò concinnius positum reperio, suspicor ^g *Vid. Sib.
 in Cant. 5.
 v. 2. com-
 par. cum
 Jenchin. in
 Jud. v. 8.
 Celestin.
 p. 24.*

ipsum

ipsum illud ex alio *allegare suppresso Authoris nomine.*

Ibid.

Sed magnis se exemplis defendit. ^a Nam & ad *hospitium* affirmat, *Hammondum* (quem nos meritò plurimi facimus, quiq; ante annos fere viginti mortuus est) ex *Grotio* tantum excerpisse quantum assurgere posset in justum, imò grande volumen: usque adeò ut diceat *Hammondum* fuisse *Grotii* Interpretem, ut qui *Grotium* Anglicè loquentem ediderit. Sic ille defunctum laudat; sic doctissimo Viro conatur detrahere, ut suo crimini aliquid prætexere videatur. Sed tu non *Interpres*, *Jenchine*, sed plagiarius es, qui Anglos complures Anglicè loquentes edideris. *Hammondus* ultro fatetur se *Grotio* plurimum debere; tu de iis quorum *scrinia* compilaveras, nullam mentionem facis. Ille quoque, ut alia omittam, luculentam sanè *Paraphrasin* in totum *Novum Testamentum* adornavit; neque hanc, opinor, ex *Grotio* desumpsit. In pluribus à *Grotii* sententia discedit; neque illa certè ex *Grotio*. In aliis *Grotii* opinionem aut rationibus firmat, aut testimoniis illustrat. Atque hîc etiam à te multum discrepat, qui *Scriptores* per se non malos tuis argutiis contaminasti.

Sed tu sepulto non parcis, ut *Conformistarum* famam quoquo modo labefactes; Tu illis, quicquid nunc simules, semper infensissimus fuisti; tu eos olim sedibus suis, & re familiari privatos dictis, quantum poteras, aculeatis insectatus es. Etiam cum Poeta factus esses, ab horum opprobrio non temperabas.

Turba

^a *Turba Sacerdotum vah ! centuriata pudete.*

^a *Jenchin.*
in mundum
exortu-
ndv, & li-
brum de-
rectu
ndv,
apud Tor-
shell de Hy-
poctit.

Si nescis, tuus est iste pulchellus versiculus, quem tu inter alios, haud minùs elegantes, quasi novus aliquis *Homerus*, in Ecclesiæ Anglicanæ Ministros prostratos, jacentes, & bonis omnibus exutos evomebas. Sed nimis te jam diu, *Jenchine*, sequor.

Verbo mihi compellendus est iste socius & adjutor laudis tuæ *Thomas Dansonus*, qui ^b *Parallelo-* ^b *Celeus. p. 1.*
rum pingentium fasciculum collegit. Hic quasi apicula quædam leniter bombilando & circumvolitando omnes flosculos delibat, omnes undiq; suavitates conquirat. Sed ohe ! lapsus sum ; non apiculam agit ille, sed ad opus rusticum damnatus miser, unà cum *Jenchino* alieno in agro ^c *Fimum fo-* ^c *Celeusm.*
dicat ; quod rectiùs, si ita viro collibitum fuisset, fecisset in suo. Scripsit enim non ita pridem homo mirè facetus præclarum ^d *Dialogum*, ubi ille, quæ ^d *Vid. Danson. Dialog.*
ejus est pietas, *Satanam* ipsum de rebus sacris lo- ^d *inter Sitan.*
quentem facit. Ne itaque sit ampliùs *Menedemus* ^d *Sherloc.*
rastrâq; & ligones tantùm tractet, totòsq; dies *fimum fodiet*, plures ille, si volet, conscribat *Dialogos* ; cùm sit nullâ certè re *Luciano* inferior, nisi fortè doctrinâ & ingenio. Sed hunc ego Scriptorem nihil moror.

Restat nunc nobis *Ludovicus Molinæus*, qui supremam operi manum imposuit. Est quidem is indefessus Ecclesiæ Anglicanæ hostis ; cum ea, quasi alter *Mithridates*, annos jam quadraginta bellum

gerit, non militum robore, non argumentorum pondere; sed armis certè paucissimis, iisq; levibus admodum instructus. Si enim incredibilem, quâ plurimum valet, maledicentiam ei abstuleris, aliud telum non habet, nisi illud, quod maximè tamen lethiferum putat, quódq; minaci semper supercilio in Adversarium intentat: ^a *Ecclesiasticam potestatem* planè nullam esse; atque hoc quasi fundamentum præstrui oportere; eamq; esse unicam Papiſmi diruendi rationem. Hæc ille vultu ad severitatem composito magnificè crepat. Hæc ei adeò perpetim obversantur animo, ut non credam ipsum his annis viginti aliud unquam somniâsse, ægerrimus licèt fuerit. Hæc in *Parænesi*, hæc in *Jugulo Cause*, hæc in *Patrono*, hæc in *Fasciculo*, hæc in reliquis illius Scriptis utramq; fere paginam implent. Hæc ubiq; non sine magno laterum labore declamitat. Hæc nauseabundis Lectoribus, si quos fortè nactus fuerit, prima, media, ultima apponit. Quicumque verò in hanc illius sententiam pedibus non eunt, ii aut ^b *opimis Beneficiis*, aut *Episcopatum splendore excacantur*; aut *Archiepiscopalis culinæ nidore*, & *unctoris fortunæ spe delinuntur*. Sic ille omnium à se meritò dissentientium auctoritatem obruere conatur. O quantivis pretii Medico-Politico-Historico-Theologum! O inauditum Christianæ charitatis exemplar! Sed unde tanta homini perspicacia? Unde viro simplici & candido comperta sunt ista? Per quas ille rimulas in ignotorum etiam animos & pectora irrepsit? Haud difficilis est Divinatio; ex suo scilicet

^a Vid. Lud.
Mol. scripta
passim.

^b Vid. Lud.
Mol. Jag.
cause, c. 6
Patron. Bon.
fid. Defens.
p. 4. & seqq.
Les Demar-
ches de l'
Angleterre
vers Rome,
p. 52, &c.

[II]

licet ingenio de aliis conjecturam facit.

Quid enim *Ludovico Molinæ* ? cùm tu *Oxonii* Historiam prælegeres, Senatúmque, qui tum ex pessimorum Civium colluvie conflatus erat, ultro^a rogares ut tibi liceret ipsorum res, contra Regem^a nefariè gestas, præclaro tuo stylo illustrare ; atque cùm in totius operis specimen, mendacissimum *Joannis Miltoni* tui librum, quem ille *Ἐπιγονκλασὴν* inscripserat, Latinè vertendum susciperes ? Nihil te propter tentatum scelus locupletiores fore sperabas ? Quid ? cum occiso Regi insultares, superstitem & exulantem maledictis incesseres ? Non expectabas ut turgidula tibi crumena, & paulò distentior evaderet ? Quid ? cùm *Jugulum* tuum *Causæ* ad utramq; axillam scitè applicares, atque ita pulchrè suffarcinatus omnes urbis vicos, & angiportus perreptares ; & merum, uti tu somniabas, *Papicidium Septuaginta*, quos elegeras, Patronis, aliisq; viris probè nummatis porrigeres ? Nihil inde lucri tibi accessurum putabas ? Quid ? cùm *Patronum*, quem vocabas, *bonæ fidei* conscriberes, & præstantissimos Ecclesiæ Anglicanæ viros anilibus fabulis, & collectis undiq; rumusculis oppugnares ? Nullam tu nequitia tuæ mercedem captabas ? An sola te invidia, & mentiendi libido agitabat ? Vererebare, opinor, nè parùm generosus, tuíq; similis viderere, nisi gratis malediceres. Sed si nihil inde ad te emolumenti redierit, cur tu bonis omnibus molestus esse pergis ? Si nemo tibi famelico offam objecerit, cur tu Ecclesiæ Anglicanæ oblatrare non definis ?

^a Vid. Lud.
Mol. epistol.
præfix. cap.
prim. οὐκ
εὐκλασ.
ad speci-
men Latin.
exhibet.

Nihil verò agis, miselle Senex, vipereis dentibus limam rodīs. Nemo paulò sanior tibi credit, quantumvis fortiter calumniere, neminem fallis; nemo ampliùs libros tuos omnes, quibus *Hierarchicos* laceras, unius pili æstimat: Noti jam mores, nota est sputiloquentia tua. Ecclesiam Anglicanam etiam nunc honorificè amplectuntur, ut & olim amplexi sunt Reformati omnes; atque in iis summus, doctissimùsq; Vir, Pater tuus, nobis semper amicissimus, nisi quòd te tam sibi dissimilem genuerit.

Vide enim quàm sis iniquus rerum æstimator. Cùm ante annos aliquot Clementissimus Rex, represso ad tempus legum rigore, *Non-Conformistas* suos seorsim cœtus habere passus esset; *Conformistæ* tum augurabantur fore, quod & postea factum est, ut Pontificii hanc licentiam, quam optimi Principis lenitas indulserat, in communem omnium perniciem vertere conarentur. Itaque ii in hos potissimùm insurgunt; horum errores apud populum ostendunt, & firmissimis rationibus refellunt. Et quid hîc incommodi accidit? Quid quod reprehendere possit *Molinæus*? ^a Postquam, inquit, Rex, pro insita sua lenitate & clementia jussit *Hierarchicorum Angelum* gladium suum in vaginam condere, eumq; sustinuit, ne ulterius sæviret in gentem sacram Puritanorum.: Quem tu hîc nobis *Angelum*, optimæ fidei Patrone, quem gladium somnias? Cujus unquam cruore tinctus est? At ille pergit. Ex eo *Hierarchici lassati*, magis quàm satiati: Monstra hominum!

hanc

^a Patron.
Bon. fid. in
Epi. pag.
85, 87.

hanc iram in Pontificios evomunt. Quid tu ais? in Pontificios? quibus eos unice semper favisse contendis? Sic est. Sed chartâ & calamo, oréq; tenuis. O virum divinandi peritissimum! Mirum quàm ille hos homines intus, & in cute noverit! Et si quando pro suggestu (quod infrequentius ab illis fit) hoc est, ut sæpe aliàs, ita bis, ut plurimum, singulis diebus Dominicis, in Ecclesia loquuntur: nam Pontificios non insectari pudet, non tædet. Itaque illi, ut video, non officii sui conscientia, sed aut irâ, aut pudore stimulati, quod rectum est faciunt. Agnosce hîc solitum animi tui candorem, Ludovice Molinæe.

At cùm non ita pridem patefacta esset scelerrima Pontificiorum Conjuratio; tum etiam in eos vehementer invehi cœperunt *Hierarchici*. ^a Neque mirum profectò, inquit; non enim erat certamen de lana caprina; sed de Beneficiis & Prebendis, de Decanatibus & Episcopatibus, atque omni prædâ dividendâ. *Hinc illæ lacrymæ. Amici dissidentes haud faciliè redeunt in gratiam. Proximorum odia acerrima. Sententias loquitur. Siccine vero? at non memini te unquam nobis amicum fuisse, semper quàm longissimè aberas. Et tamen nullum est odium tuo capitalius, nullum quod acrius momorderit; & etiam nunc morderet, nisi quòd jam quasi edentulus factus sis: Et nihilo tamen minùs inermi gingivâ adhuc nobis minitari non cessas. Quid huic homini facias? ex suis moribus semper judicat. Omnes existimat aut irâ, aut odio, aut avaritiâ præcipientes agi.*

^a *Vid. Les Demarches de l'Angleterre vers Rome, p. 38, 39, 40.*

Nescio

Nescio quid eum ad hanc primùm insaniam aegerit. Sed ille, uti arbitror, aut *Parænesi*, aut *Jugulo Causæ* laborat; & graviter succenset *Hierarchicis*, quòd horum Scriptorum vim planè mirificam non intelligant; de quibus ipse sibi suavissimè

^a Vid. Lud. Mol. corollar. ad *Parænesi*.

^b Vid. ejusdem *Fascic. passim*.

blandiri solet. ^a Quicumque ante ipsum de Jure Magistratûs circa sacra vel unum verbulum scripserunt unquam; horum ille autoritate pugnat, hi statim cum ipso sentiunt. ^b Qui verò post editos hosce præclaros libros, ejus amentiam non exagitant; sed paulò molliùs loquuntur, ne Crabronem excitent: Io *Triumphe*! hi utique omnes aut *Parænesi*, aut *Jugulo Causæ* devicti sunt. Tum ille sua quæ narrat facinora? quanta bella solus confecerit? quos in Anglia, quos in ipsa Gallia, quos in Belgio, quos alibi terrarum subegerit invictissimus Imperator! Et tamen admodum dubito, an quenquam uspiam in omnibus consentientem habeat, præter unum ^c *Magnum*, ut ait,

^c Considerat. & ouvritures sur l'état présent des affaires d'Angleterre, pag. 16.

Virum, qui nuper ad eum Parisiis literas dedit. Complectere tu hunc, quantum potes, arctissimè, *Molinæ*; profectò enim perpaucos toto orbe huic homini similes invenies. Sed heus tu! Quisnam est, obsecro, *Vir ille Magnus*, quem tu nominare non audes? Dic sodes; nonne dictus est *Ludovicus Molinæus*? At quisquis fuerit, non erat major

^d Lud. Mol. *Fascicul. pag. 125.*

^e Ibid. pag. 155.

^d *Langæo Rotomagensi*, qui volebat caput tuum in crucibulo fundi, ut inde defæcatiùs prodiret; non Amitino tuo ^e *Samuele Bocharto*, qui te caput habere dictitabat, tribus *Anticyris* vix sanabile; non optimo, doctissimòq;

etissimóq; Viro ^a fratre tuo, qui te ad hujus Ecclesie ^a Id. A true report of a Discourse between Monf. De L'Angle, &c. p. 84. in the several advances, &c.

ruinam moliendam furis quibusdam incitari putat. Ne quid nunc de Dallao aliisq; memorem. Vides quid de te senserint viri summi, & tibi sanguinis propinquitate conjunctissimi. Ego nihil gravius dicam; sed indignor profectò cum videam hominem Septuagenario majorem, præstantissimorum virorum famam vulnerare, rebus novandis & perturbandis invigilare, dicacitati & nugis scurrilibus operam dare.

Erat aliquando tempus cum tu excusatiùs peccares. Cum esses olim ^b Irenæus Philadelphus, qui ^b An. Dom. 1641.

à te læsi erant, temeritati tuæ veniam dabant; cum ^c Parænesin scriberes, te opus viribus tuis majus ag- ^c 1656.

gredi putabant; cum ^d Cause Jugulum peteres, de- ^d 1671.

lirare credebant; cum ^e Bonæ fidei Patronum ederes, ^e 1672.

insanire videbaris; nunc autem postquam ^f Ecclesiæ ^f 1679.

Anglicanæ progressus ad Papismum emisisti, omnes te jam furere arbitrantur. Quid enim in isto libello rectè, atque ordine dictum? quid cujus hominem sobrium non pœniteat? Omnia mendaciis, & vanis suspicionibus implentur; omnia mentem sedesua dimotam, & pectus bile turgentissimum arguunt.

Neque tu hîc, ut soles, paucis te insensum dicas, & nescio quos ^g quingentos, aut sexcentos Viros nobis ^g Pat. Bon. fid. Epist. pag. 63. & aliò. Les Demarches.

ingas, quibus pro libitu tuo maledicas: Cum sint in hac Ecclesia prope duodecim, opinor, Ministrorum millia; omnes eandem fidem, atque disciplinam amplexi; omnes, si non statu, & dignitate,

tate, at animis certè pares. Cur tu igitur solus tot homines arctissimo concordiae vinculo conjunctos, ultro maledictis laceffere ausus es? Tu id faceres, si satis sanus esses? Novi quid dicturus sis: *Parænesin* meam rejiciunt; *Jugulum Causæ* contemnunt; *Fasciculum* derident etiam. At quid tu informes ægri capitis fœtus, quos jamdiu sine rivali deperis, nobis adoptandos & enutriendos obtrudis? Cùm sis ingenio haudquaquam singulari, doctrinâ forsan mediocri, rerum verò usum planè nullum cùm habeas; cur tuis ineptiis totius Ecclesiæ faciem immutari posse credis? Cur te in bene jam constituta Rep. effecturum speras, quod in perturbata olim non poteras, ut tua somnia aliquo in pretio habeantur? Quicquid dixeris, quis te unquam fide dignum existimabit? Cùm sis tantus calumniarum artifex, ut vel ipse *Jenchinus*, si tecum comparetur, modestus, comis, urbanus, veridicus videri possit. Sed monet nunc tempus, monet senectus te tua ut hos aliquando mores exuas. Non decet hominem, eâ præsertim ætate quâ tu nunc es, omnia temerè suspicari, leves fabellas avidè arripere, multa etiam confingere, ut habeat quod Adversariis objiciat; sed se totum ad pietatem, & pacem, & fraternam charitatem componere. Quod & facies posthæc, uti spero; si verò olim fecisses, nec alia quædam tua fortassis, certè *Patronum bonæ fidei*, & *Progressus ad Papismum* nunquam habuissimus. Atque hæc de Authoribus dicta sunt; ut omnes intelligant ex quorum

quorum officinis hoc *Celeusma* exierit.

Venio nunc ad ea quæ in ipso opere mihi, aliis-
que *Conformistis* affricare conatur *Jenchinus*; illum
enim, ut suprà dixi, primarium hujus libelli Au-
thorem esse arbitror. Atque in ipsa præclari *Ce-
leusmatis* fronte, me, aliúmque quendam quem ille
Janum putat, *Duos putidos literatores* vocat; nostrorum
verò plurimos ^a ignaviæ & avaritiæ insimulat. Et ^a *Celeusm.*
hæc quidem ille graviter ac seriò; at jocari voluit, ^{p. 1, 2.}
cùm ^b *Janum Bifrontem*, ^c *Longum Brevem* diceret; ^b *Ibid. p. 7.*
me verò ^d *totum*, *quantus quantus sim*, *Idolis dicatum*, ^c *Ibid. p. 15.*
& *consecratum* videri. ^d *Ibid. p. 4.* Sed non irascor. Conce-
dendum est aliquid homini ingenioso; ignoscen-
dum est lepôri planè Attico; nunquam didicit in-
urbaniùs loqui. Illud itaque *Idololatriæ* crimen
prætereo libens, quod ille ex ^e nomine meo com-
mentus est; quia caput lepidissimum in re seria ^e *Angl.*
frigidiùs nugari voluit. At me præterea, Vir ^{Grou, i. i.}
utique modestissimus & doctus, ^{Lucus.} ^f *Ignorantiæ* & im-
^g *pudentiæ Antistitem* vocat. ^g *Celeusm.*
Sed cur tu me *Impuden-* ^{p. 21.}
tem dicis, quem tui summopere pudeat? Cur *Ign-*
norantem, qui te tam probè noverim, & plurima
de te, quæ si nescirem, nã tu multùm, mihi crede,
in sinu tuo gauderes? Sed quid tu me convitiis
oneras, *Jenchine*, qui de te nihil mali meritus sum?
Ego te *Putidum literatorem* non voco, quamvis Scri-
pta tua omnia Nardum non oleant. Ego te *Ignor-*
antiæ & *Impudentiæ Antistitem* non appello; quam-
vis non sis mortalium doctissimus, neque frontem
omnium tenerrimam habeas.

Sed illud forsan stomachatur, quòd ante annos
^a *ibid.* pag. 3. 4. quatuor emisim adversus ipsum ^a *enerve quoddam,*
 & inane scriptum cui titulus [*Vindiciæ Cleri Conformis ab*
iniqua hæresios imputatione] scriptum, inquit, inane &
 vacuum, non futilitatibus, nugis canoris, crassiq; menda-
 cius, quibus cumulatè plenum est, sed rebus bonæ frugis,
 &c. Cùm hîc de crassis Mendaciis mentio inci-
 disset, quædam ei ad marginem adjicere visum est.
^b *ibid.* De illis Mendaciis (ut cætera taceam quamplurima) nem-
 pe quòd Jenchinus totum Clerum conformem hæresios arces-
 siverit; quòdque nullæ hæreses à quoquam de Clero conformi
 cusæ & excusæ fuerint, &c. id crassissimum, & in
 Utopia feracissima mendaciorum provincia excogitatum,
 sive potius in Officina mendaciorum parentis fabricatum,
 quòd supplicio Magistri Love, Jenchinus molitus fuerit ut
 impunè evaderet. Sed age; excutiamus paululum
 hunc de Mendaciis locum.

Ut cætera, inquis, taceam quamplurima. Quis hoc
 unquam à te petiit? Nolo profectò ut tu mei gra-
 tiâ quicquam reticeas. Effare quæso, quot mea
 tu Mendacia celaveris? an centum? an fortè plura?
 Nescio quot dicturus sit. Sed duo omnino dinu-
 merat eorum quæ se tacere velle dixerat. Illud
 scilicet ex Rhetorum Scholis hausit; qui multa se
 præterire simulant, ut ea occultè, & quasi obliquo
 ictu in Adversarium intorqueant. Audiamus verò
 ipsum de crassis hisce Mendaciis differentem. Nem-
 pe quòd Jenchinus totum Clerum conformem hæresios arces-
 siverit. Ego herclè illud nunquam dixeram; aut
 si dixissem, cur tu me propterea Mendacii argue-
 res

res non video. Cùm enim more tuo in *Clerum Conformem* detonares, neque ullum ipse discrimen faceres; cur eam ego contumeliam ad omnes pertinere non putarem? Qui neminem excipit, universos intelligere videtur. Et tamen, inquam, illud ego non dixeram; imò postquam impetum tuum utcumq; propulsaveram, ^a rogavi tandem te ^{Vindic. Cler. Conform. pag. 51, 52.} ut sine ambagibus ediceres, an *Conformistas omnes*, an tantùm eorum aliquos *Heresios*, & reliquorum quæ objecerat, criminum postulares? Si omnes, facilè refelli posse: si aliquos tantùm, cur tu neminem exciperes? Cur reorum nomina non deferres, ut iis damnatis, alii famâ & existimatione suâ fruerentur? Sed de primo hoc Mendacio satîs constare puto.

Videamus alterum: *Quòd nullæ hæreses à quoquam de Clero conformi cussæ & excussæ fuerint, &c.* Alia, ut videri vult, addere poterat, sed noluit; parcit utique mihi homo lenis & placidus. Nondum scilicet ^b *Magia hæresios efficere potuit ut calamum mitem* ^{Celest. pag. 33.} & melleum converteret in virgam correptionis. Sed hoc tamen Mendacium in ipso operis contextu pluribus persequitur. ^c *Porro in hoc codice triobolari Author* ^{Ibid. p. 4.} *fronte ferreâ & perfrictâ* (ut inquit mollissimi oris Vir) non solum pernegat quòd ulli unquam errores & hæreses asserti, & palàm editi fuerint à quoquam de Clero conformi, pugnantes cum fide Ecclesiæ Anglicanæ; sed iterum atque iterum, &c. Quis iste Author fronte tam ferreâ & perfrictâ, qui non hæc solum negare, sed etiam pernegare ausus fuerit? Proffer codicem istum

triobolarem, *Jenchine* ; ostende , si potes, ubi illud scripserim ; indica locum. Ego hoc ut pernegem,

^a *Vindic.*
cler. Con-
form. p. 24.

^a qui disertim Concilia etiam Generalia errare posse dixeram ? Si tibi statutum foret nunquam vera dicere ; at saltem verisimilia fingeres. Non

^b *Celestus.*
p. 4.

sentis te hîc pugnancia loqui ? Ais enim me ^b iterum atque iterum gravem tibi fuisse meâ importunitate, ut si quid culpandum haberes in viris Conformibus circa errores contra doctrinam Ecclesiæ evulgatos , si quid castigandum, ejus statim copiam faceres, & prodire foràs patereris. Non pernegat ullos unquam errores à quoquam editos fuisse, qui eos sibi indicari postulat. Et fieri etiam potuit ut tu ipse lapsus fueris, eâq; quæ non sint, hujus Ecclesiæ doctrinæ contraria credideris ; aut ut rectissimè judicaveris, non me mentitum, sed errasse diceres, qui in tuam sententiam non concesserim. Sed quid tu non ageres, ut mihi Mendacii infamiam inureres ? Advertat huc animum *Ludovicus Molinaeus* ; atque vel ex te discat, non minùs iracundiâ & fastu excæcari homines quàm opimis Beneficiis.

^c *Ibid.*

Accedo autem jam ad ^c Mendacium illud omnium crassissimum, & in *Utopia*, uti ait, feracissimâ mendaciorum provinciâ excogitatum. In *Utopia* ? id est, nusquam. Hoc tu quidem rectè. Neque enim ego de iis quæ somnias, verbum ullum feceram. Semel itaque in veritatem incidisti invitus ; sed continuò hinc te proripis. Sive potius, inquis, in officina mendaciorum parentis fabricatum ; hoc est, in fincipite tuo. Nolim verò me tibi maledicere putes.

tes. Ego te non magis *Mendaciorum*, quàm eloquentiæ *parentem* dixerim; sed profectò hoc quicquid est *Mendacii* tu ipse finxisti. ^a *Quòd supplicio* ^{ibid.} *Magistri Love, Jenchinus molitus fuerit, ut impunè evaderet.* Mihi hoc, quod me alicubi scribere comminisceris, ambigüe positum videtur. Si illud vis, *te molitum fuisse, ut Magister Love impunè evaderet*; non dixeram; atque haud scio an verum fuerit: si illud alterum, *te molitum fuisse, ut ipse impunè evaderes, cùm Magister Love capite plecteretur*; nihilo magis dixeram; at erat sanè verissimum. Quoniam autem hîc vehementiùs semper commoveri soles, eam rem uti gestâ est paucis expediam.

Magister Love cùm in bello civili Parlamento partes secutus esset; postea, ut aiunt, quòd *Caroli Patris* cædem, Filiq; exilium, & alia quædam *Parricidarum* facta non probaret, de Rege in Angliam reducendo consilia cum aliis agitare cœpit. Quid multa? ubi hanc spem animo conceperat, comprehensus, in carcerem conjectus, & securi percussus est. Tu cùm in eâdem, quâ ille, causâ fuisses, sive viri casu perterritus, sive quòd in rebus honestis & gloriosis perstare non potueris, Senatui, qui dicebatur, libellum supplicem obtulisti; atq; eâ ratione non tantùm *molitus es*, sed imminens certè capiti tuo periculum effugisti. Convince si quid falsi de te referam. Sed non damno factum. Si in latrones incidisses, nihil mali, si eos summissè obsecrares nè vitam tibi eriperent. Unum autem

^a Vid. Fen-
chin. libell.
suppl.

^b Vindic.
Cler. Conf.
p. 37.

autem est quod maximoperè reprehendendum
puto ; quòd dixeris te ^a falsis ad Deum ardentissi-
mis precibus , ejusq; voluntatem diligentius per-
quirendo comperisse , ipsum supremam Rei An-
glicanæ potestatem , aliis ademptam , sceleratissi-
mis *Parricidis* contulisse ; ita ut quicumq; iis parere
recusaverint , cujuscunq; Juris prætextu , summi
Numinis consiliis obniti viderentur ; neque posse
quenquam internâ pace frui , qui iis obstiterit ;
tèq; adeò paratum omnem ipsis fidelitatem , etiam
conscientiæ causâ , promittere. Cùm hæc tu ita
sentires , & tamen de tua in *Lovium* fide jactantiùs
loquereris ; ^b dixi non videri te fidi hominis offi-
cium fecisse , quòd amicum ea de re non monue-
ris , sed tuam apud te sententiam occultaveris.
Unde factum est , ut ille miser *Parricidis* ad mor-
tem usque obstiterit ; quod tu non sine maximo
æternæ salutis periculo fieri credebas. Hoc est
Mendacium illud *crassissimum* , quod tu mihi in os
tanto clamore oggeris. Sed quid tibi accidit , mi
Homo ? Semper aut oculis , aut animo tuo ob-
errat hujus viri imago. Suspicio est te illius ma-
nibus inquietari. Poteras olim , poteras nunc nul-
lam ejus mentionem facere , & certè de eo pru-
dentiùs tacuisses. Credibile est ad *Lovii* nomen
caput tibi vertigine quâdam circumferri : certum
est aliquid dicere , at quid dicendum sit ignoras ;
quod quidem non maximo cum tuo dedecore
conjunctum sit. Et tamen irasceris & frendis ;
sed frustra sudas ; vides enim quàm hîc facilè re-
dargui

dargui possis. Igitur, si me audis, *Jenchine*, *Mendacia* mea omnia, quantum potes, clarâ voce eloquaris; de *Lovio* autem nunquam posthæc, si sapias, vel semel hiscere audeas; sic enim optimè honori, nominique tuo consuleres. Sed de his homini cordato satis dictum arbitror.

Est verò præter me alius quidam *putidus Literator*, qui in hunc Virum scribere est ausus; cum hoc ille totis viribus concurrit, &, tanquam pugnam orsurus, signa canere jubet. Stant contrâ in acie ordines integri, hostem expectant. At hic bellator egregius, quasi jam vicerit, extremum agmen carpit. Ille quisquis erat, qui Scriptum illud edidit, *De hodierna separatione à se damnata*, ostenderat primùm te rem ipsam iis argumentis probasse, quæ tu maximam partem ex *Brinsleio* desumeras; deinde omnia latiùs explicaverat, & *Non-Conformistarum* etiam testimoniis confirmaverat; illud, de *Magistratibus in rebus dubiis audiendis*, ultimo, & quasi superpondii loco addiderat. Hic tu cum, ut tibi videbatur, præclaram rei bene gerendæ occasionem nactus esses, omittis reliqua, quibus sciebas te respondere non posse, atque in hoc postremum magno impetu involas, atque auras aliquamdiu strenuè verberas fortissimus Pugil; demum ubi laboratum est satis, hostem vinctum abducis, & mires denique triumphos agis. Atque concedamus tibi sanè, quoniam ita vis, te hîc superiorem esse at fieri tamen potest ut prælio victus exceda; cum ea quæ præterea *Literator* ille, quæ

quæ ipse tu, seu potius *Brinsleius*, quæq; alii, quos allegabat, contra Schismaticos disputaverant, omnia prorsus intacta reliqueris.

^a *celusm.*
p. 8.

Sed videamus tamen quâ tu ratione hoc ipsum evertere conatus sis. Author ille ^a *Cautè*, inquis, & astutè, adinstar muris fallentis prensantem, nos eludit. Loco siquidem probationum quòd Non-Conformes liberi fuissent à peccato, si ritibus ejusmodi Conformes essent, futile hoc & inane dogma, nihilq; ad controversiam præsentem spectans, indoctè nobis exhibet; nempe quòd mera suspicio per quam in pendulo hæremus an Conformitas imperata sit peccatum necne, non efficiat illam Conformitatem illicitam, quoniam obedientia nostra, Dominis exhibenda, nos cogit omnem dubitationem & scrupulum procul à nobis amandare. Hæc ferè in isto libello scripta esse non inficior. Si enim contigerit ut quis incertus animi hæreat, neque planè sciat, in quam potius partem mentis Judicium inclinare debeat, oportere hunc Principis sui jussis parere contendimus. Vocas hoc tu futile & inane Dogma; at idem docuerunt Non-Conformistæ complures; in eadem quoque sententia erat ipse *Sanderfonus*, quem tu frustra in tuam pertrahere tentas. At hic quocum tibi lis est, ^b *Ex his*, ut ais, præmissis satè probatum putat quandoquidem Conformitas Ceremoniis præstita, in dubio est an sit illicita, nos à peccato planè liberos, si imperata à Dominis nostris Conformitati nos obedientes præstamus, & contrà nos esse reos Schismatis, qui eorum mandato in re dubia obtemperare detrectamus. Et quidni ille ex hisce præmissis concluderet, immunes esse à peccato

^b *ibid.*

peccato qui in rebus *dubiis* sese Magistratûs imperio subjicerent ? Eos autem Schismatis reos diceret, qui in iis Principum leges & auctoritatem repudiarent ? Cùm tu in tuo *Commentario* concessisses, ^a *Nefas esse ubi quis deficit ab Ecclesia quæ neminem ad* ^b *peccandum cogit, dum injungit Communionem cum illa Ecclesia.* ^c *Quem verò Ecclesia Anglicana ad peccandum unquam coegit ? Te igitur ipso teste Nefas est ab illa deficere.* Aut si ostenderis ipsam aliquid pietati, legibûsq; divinis contrarium præcipere ; abscedas quantum velis ocyssimè, & quàm longissimè à nobis abeas ; nemo te propterea Schismatis postulabit : imò sequemur abeuntem, atque hinc unà tecum fugiemus.

Ais quidem, ^b *Vos Non-Conformes suspitione merâ* ^c *ibid. p. 2.* *non laborare, sed in Conscientia vestra credere & judicare quòd ritus Ecclesiæ Anglicanæ sint illiciti, nec absque gravi peccato à vobis recipi posse.* At hæc dicere non est satîs. Oportebat te monstrâsse quamobrem sic senseris ; rationes tuas in medium attulisse ; aut saltem aliquod hujus mandatum annotâsse, quod cum summi Numinis voluntate pugnaret. Conscientia enim omnis regulis quibuldâ^m coerceri ac dirigi debet ; quod verò nullo fundamento nititur, non est hoc animi judicium ; sed inanis imbecillæ mentis *suspicio*, propter quam Ecclesiæ, Principûmque decreta contemnere non debemus. Sed ais illum ^c *Ex his præmissis satîs probatum putare, &c.* ^d *ibid.* quasi illud unum dixisset, de Magistratibus in *dubiis* audiendis. At ille tua, inquam, vestigia premebat,

E

te

re sequebatur; omnia propter quæ tu fas esse dixeras ab Ecclesia discedere, in hanc Anglicanam competere non posse ostendebat, eaque ex *Non-Conformium* tuorum Scriptis probabat. Tu autem hæc omnia levi pede transilis; atque, ut suprà monui, in eo hæres quod postremum, & quidem paucissimis attigerat; & propter quod Lectorem suum ad *Longum* remiserat; quodq; sæpe quereris ad præsentem controversiam non spectare. Et tamen hoc solum ex eo libello deligis in quo ingenii tui vires exerceas; quasi semper tibi propositum foret, ista tantum tractare, quæ ad rem ipsam nihil attinerent.

Atque sic tu hujus Disputationis telam ordiris:

Celeusm.
p. 11.

^a *Quaquam & Longus, & Janus audacter, absq; ulla, uti dixi, Scripturarum autoritate asseruerint quod partium sit nostrarum obsequium in dubiis Magistratui exhibere. Quid hic Janus fecerit nostrâ nihil interest scire; ille enim, ut modò innueram, Lectorem ad Longum amandaverat. Ain' verò tu Longum etiam hoc ipsum de quo agitur, absque ulla Scripturarum autoritate asseruisse? Sic est, inquis. At mihi tamen ratum est potius oculis meis credere, quàm tibi; (cujus fidem toties expertus sum) cum videam ipsum non uno in loco sententiam hanc suam Scripturarum testimoniis defendisse. Dices forsan eam, iis quæ adducta sunt, non posse evinci: Haud utique credo. Verum esto: Tu hoc itaque ostendere debueras; non autem illud quod esset apertissimum negare. Sed hæc quoniam leviora*

*Vil. Io-
gum exam.
& censu.
tract. Hales
p. 22. 137.
162.*

viora sunt omitto ; graviores tuos lapsus aliquando indicabo.

At videris nunc interea te ad ipsam controversiam accingere : ^a Namq; hîc rogarem, inquis, ^{celusm.} ^{p. 11.} *nonne Scriptura liquidò testatur populum Israeliticum peccâsse, vel dubium & claudicantem inter duas sententias, quando regis mandato obtemperavit cultum jubentis illicitum ? Quousq; (inquit Propheta) claudicaturi estis in duabus istis cogitationibus ? Quem textum sic exponit doctissimus Junius, Quousq; in dubio erunt conscientiae vestrae quem cultum sequamini ? Capitur hæc claudicatio cogitationum (inquit Munsterus) pro vacillatione mentis. Inuitimini duabus persuasionibus ; sic Vatablus. Cur tu hîc nobis Junium, Munsterum, Vatablum tam ambitiosè in medium adducis ? Quid opus est istâ Interpretum pompâ in re clarissima ? Nescio an quisquam locum hunc aliter unquam ceperit. Etenim manifestissimum est Prophetam Israelitas vehementer increpâsse, quòd tam diu in gravissimo Religionis negotio fluctuarent. Sed hoc adversus te facere puto ; qui usque adeò Dubitationibus faves, ut præ iis omnes tibi leges, omnia Senatûs Consulta proculcanda videantur. Scriptura verò testatur populum Israeliticum peccâsse, vel dubium & claudicantem inter duas sententias, quando Regis mandato obtemperavit. In eo quem proponis loco, nihil de Regis mandato legimus ; at verisimile est Regem istum Israelitis mandâsse ut Baali servirent ; incertum tamen an illi Regio mandato, an suo potius errore ducti ad Idola defecerint. Quicquid autem fuerit, in eo peccatum est,*

est, non quòd Regis imperio, sed quòd cultum jubenti Illicitum paruerint; quod tu etiam fateris. Et quid potuit à te perversius dici, aut à quæstione proposita magis alienum? Erat tibi de Dubiis instituenda disputatio, tu iis prorsus omissis, ad Illcita delaberis.

Sed adhuc instas; Nec huic argumento responderi potest, &c. Nolim verò te pro nobis respondere.

^a *celenf. ib.* Res tuas agas, aliena ne cures. Sed ^a Nec huic, inquis, argumento responderi potest, quòd quando Israelitæ dubii & claudicantes obtemperabant regi illicitum jubenti cultum, ideò solummodo peccarent, quia cultus ille fuit crasse idololatricus, & p^{ro}pt^{er} hoc contra manifestum Dei præceptum: hæc inquam responsio nullius est momenti; nam si dubia subditorum conscientia non eximit illos à peccato, dum uni mandato illicito obedientes se præstant, nec profectò poterit illos reddere à peccato immunes, dum Magistratui morem gerunt quodvis aliud mandatum illicitum imponenti. Neque enim quæritur quale sit illud peccatum à cuius reatu subditus liberatur, dum dubiâ conscientia Dominis obsequitur; sed quæritur an à peccato liberatur ille subditus, quia conscientia dubiâ obedientiam Dominis præstat in re quacumq; illicita. Hic tua ad verbum descripsi, ne fraudem tibi fieri clamares. In his enim arcem, in his totius causæ Capitolum ponis. Dico autem te ab eo quod quæritur manifestò digredi; de Dubiis agebatur, tu semper de Illicitis disputas. Nos de externis cultus divini circumstantiis differimus, iisq; quæ nullâ Dei lege prohibentur; atque in his Magistratui morem gerendum

rendum esse contendimus ; quamvis de iis sequiùs aliquid suspicentur nonnulli : Tu de erroribus circa totius cultûs objectum gravissimis , de *Baale* adorando respondes ; atque in his Principibus nos obsequi debere negas ; neque hîc *subditos à reatu liberari dubiâ conscientîâ obedientiam Dominis præstantes* ; cùm de harum rerum flagitio & impietate nemo sanus unquam dubitavit. In his profectò mens *Dubia* non dissolvit scelus, sed astringit. Peccaret quidem uterque , sed aliquanto graviùs peccaret, si quis, postquam de vera Religione aliquid inaudiverat, *Idola* tamen *dubitanter* coleret ; quàm ille alter, qui sic est institutus, atque avitâ superstitione excæcatus, ut absque ullo animi metu gentilibus sacris interesse sustineat.

Ego verò rogo te, *Jenchine*, an quos ex *Conformistarum* numero noveris, qui illud doceant, *Magistratibus in Illicitis Dubiâ Conscientiâ parendum esse* ? Si nôsti, cur eos nobis non indicas ? Si indicare non potes, cur tu cum larvis luctaris ? Cur hac de re pluribus agis ? Cur eos sic sentire fingis, ut iis populariter, & coronâ favente maledicas ? Cur in eos quos hîc tibi adversari somnias tam tragicè declamitas ? ^a *Ne quidem Dominorum superbissimos, si* ^{Celeusm. p. 13, 14.} modò Christiani audiunt, tanto intumuisse fastu, vel usque adeò ad impietatis apicem conscendisse arbitror, qui tam nefandum dogma ausi fuerint ore blasphemico proferre ; nempe, quòd hominis cujuscumque præceptum, aliquid possit reddere licitum, quod lex divina illicitum statuit. Neque nos putamus quenquam adeò omnem Numinis reveren-

reverentiam abjecisse, ut hoc ipsum affirmare audeat. Tu verò pergis, & nefandum dogma paulò argutiùs convellis. ^a *Neque enim mente assequi possum, si Magistratus licitum potest efficere, quod illicitum Deus voluit, quin perinde Magistratus illicitum præstare possit, quod Deus disertè præcepit.* Hæc tu quidem non ineptè; nisi quòd in his etiam à controversia quàm longissimè abieris. De *Dubiis*, inquam, agendum erat tibi; tu nullam nisi de *Illicitis* litem intendis. Nos autem non tantum Magistratui licere volumus, ut rerum omnium ordinem & harmoniam perturbare valeat; ut quoties ipsi visum erit, de malis bona, & rursus de bonis mala faciat. Dic, obsecro te, an tibi compertum est satis, nos ista tam tetra, tam impia, tam cum omni ratione pugnantia sentire? Ne tergiverferis. Non audes dicere.

^b *Verum enimverò, inquis, sensa sunt Doctorum nonnullorum quòd qui tam acriter nobis imminet, ut Dominis nostris auscultemus in dubiis, id etiam velint, ut illis obedientià absolutà obtemperemus, nomine solo eorum auctoritatis, utut contra conscientiam repugnantem.* Sùntne hæc, ut ais tu, *sensa Doctorum nonnullorum?* Imò verò *Doctores* isti insensati sunt, qui hoc de nobis dixerint. Aliud est Dubitante, aliud Repugnante conscientià agere. Qui Dubitat, Judicium suspendit, veritatem nondum inventam quærit, incertus interea in quam se partem convertat. Cui de re aliqua Repugnat Conscientia; ille jam judicavit, jam se rectum invenisse putat, eiq; firmiter adhæret, & contra-

contrarium averſatur. Cùm igitur Dubia eſt Conſcientia, tantum ponderis Magiſtratus imperia habere dicimus, ut iis obſequi teneamur. Neque propter quodvis Dubiolum leges patrias violari poſſe arbitramur. Qui verò aliquid *contra conſcientiam repugnantem* facit, etiamſi Magiſtratus id maxime juſſerit, ſceleſtus eſt, & impiè agit; quia eam contemnit quam Deus nobis factorum Judicem dedit, quàmque in omnibus ſequi debemus. Hæc ipſa poſthæc clariùs explicata dabimus. Nos autem nolumus *Dominis noſtris* obtemperari, nomine ſolo eorum authoritatis, utut *contra conſcientiam repugnantem*; quicquid tu Parkero, Longo, Hickringlio aſſingere ſtudeas. Sed de his poſt videbimus.

Quæ habes in ſequentibus ^a de obedientia Magiſtratus præſtanda, ſuppreſſo Judicii privati examine, & contra conſcientiæ dictamen; de ^b Jeroboamo populum impellente ad peccandum in cultu illicito, de ſtatutis Omri, & quæ reliqua ſunt generis ejusdem; eòdem pertinent quò ſuperiora tua, hoc eſt nihil ad rem. Quod verò nobis ex ^c Epiſtola ad Romanos objicis (in quo quidem uno videris ad id quod agebatur attendiſſe) ^{14.} quamvis ſit omnium ſermonibus tritiſſimum, ei tamen, ubi commodum erit, reſpondemus.

Nunc autem doctorum hominum teſtimonia, quibus Scriptum tuum ornare voluiſti, paucis excutiam. Et primum illud, quod ex ^d Daventio apponis, contra nos non pugnat; neque enim cuiquam libertatem adimi putamus *Indagandi & exquirendi*

quirendi an Dominorum mandata sint licita ; sed cùm non sit exploratum eas esse divinis adversas, tum quidem nos humanis legibus obligari. Sic tibi responderi posse crederem, si clarissimi Viri sententiam bonâ fide exhiberes. Sed tu multa omittis, dictorum ordinem perturbas, nonnulla etiam à te conficta interseris. Sic enim ille : ^a Si ab ipso Deo, & divinitus inspiratis Prophetis & Apostolis discefferis, non datur ullus mortalis, aut cœtus mortalium, qui non & fallere & falli potest, in doctrina fidei tradenda. Temerarium igitur & stultum est, cùm habemus Scripturas, quæ fallere non possunt, iisdem neglectis, fidem astringere solis hominibus, qui & possunt decipi, & solent decipere. Tu hîc prima quidem præteris ; ne statim animadverti possit, in iis non de Ceremoniis agi, sed de Doctrina fidei tradenda ; postrema tantùm, eâq; mutilata, & aliquantulum immutata ponis. Quæ in sequentibus habes, ille superiùs dixerat. ^b Si intellectus humanus creatus sit ad inquirendam & cognoscendam veritatem salutiferam, tum in vitio sunt omnes qui (desidiæ & inertie dediti) aliorum opinionibus & placitis adhærescunt, nunquam inquirentes, indagantes, aut examinantes apud animos suos ad lucernam verbi divini utrum ea, quæ ab aliis credenda proponuntur, fide digna sint necne. At certissimum est intellectum cujuslibet hominis Deo debere hanc suam operationem indagandi & exquirendi veritatem : nam credere promiscuè quicquid affirmatur aut decernitur à Prælatiis, non opus est virilis intelligentiæ, sed puerilis inscitie. Hîc tu omnia transponis, plurima expungis, illud autem [an Dominorum mandata

^a Davenant.
de Jud. &
norm. fid.
pag. 166.
Arg. 8.

^b Id. ibid.
pag. 164.
Arg. 6.

mandata sunt licita] de tuo penu liberaliter adjicis. Nihil enim *Davenanti*us de *Dominorum* mandatis ; sed toto opere , atque eo ipso in loco , contra Pontificios de rebus fidei diserebat ; neque posse quenquam novos Articulos conficere , eosq; omnibus suâ authoritate credendos obtrudere. Hæc tua est fides : Authores bonos discerpis , aut etiam interpolas , ut tibi favere videantur. Aut si non fecisses ; satis , ut dixi , tibi suprâ responsum erat. Si verò hujus Viri judicium aliquid apud te valeat , consule eum , quæso , ubi breviter , nervosq; disputat , ^a *Ecclesiam Anglicanam justissimè obligare ad Cere-* ^{*Davenant. determin. quest. 20.*} *monias.* Atque inter alia , *Ecclesiæ* , inquit , *authoritas in ritibus præscribendis non eget operosâ probatione. Incumbit enim illi , pro materna sua cura & potestate , providere ut omnia in sacris cæribus decenter & secundum* ^{*1 Cor. 14. 40.*} *ordinem fiant : ex altera parte ad filios spectat Ecclesiæ , non spernere matris jussa , sed obedire illis , & subjacere.* ^{*Heb. 13. 17.*} *Hanc potestatem publicos ritus instituendi omnes Ecclesiæ ab ipsis Apostolorum temporibus semper exercuerunt. Si hunc igitur sequi velis , quid tibi faciendum sit vides.*

Cùm *Augustinum* & *Prudentium* citas , etiam longius à re proposita aberras. *Augustini* locus , ut vel à te est positus , nihil contra nostram sententiam facit. Ut verò hoc clarius fiat , quia tu eum , uti soles , truncatum nobis , atque intercisum dedisti , ego hîc integrum adscribam. ^b *Numquid in* ^{*b August. de verb. Dom. serm. 6.*} *superbiam vos erigimus , aut dicimus vobis ut adversus potestates ordinatas contemptores sitis ? non hoc dicimus.*

Qui & hinc agrotatis , tangite & hinc fimbriam illam vestimenti. Ipse dicit Apostolus , Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit , non est enim potestas nisi à Deo. Quæ autem sunt , à Deo ordinatæ sunt. Qui enim resistit potestati , Dei ordinationi resistit. Sed quid si illud jubeat quod non debes facere ? Hic sanè contemne potestatem , timendo potestatem. Ipsos humanarum rerum gradus advertite. Si aliquid jusserit Curator , nomie faciendum est ? Tamen si contrà Proconsul jubeat , non utique contemnis potestatem , sed eligis majori servire. Nec hinc debet minor irasci , si major prælata est. Rursum si aliquid ipse Proconsul jubeat , & aliud jubeat Imperator , numquid dubitatur in illo contemptu illi esse serviendum ? Ergo si aliud Imperator , & aliud Deus , quid judicatis ? Solve tributum , esto mihi in obsequium. Rectè , sed non in Idolio. In Idolio prohibet. Quis prohibet ? Major potestas. Da veniam , tu carcerem , ille Gebennam minatur. Tu hîc multa prætermittis ; de Idolio nihil habes. Id autem erat , quod querebatur Augustinus , Christianos unà cum Paganis in Idoliis discumbere solitos ; eaq; re ipsorum animos in falsorum Numinum cultu obfirmâsse , ^a Paganos , inquit , reliquos colligi volumus. Lapidés estis in via , venire volentes offendunt & redeunt. Dicunt enim in cordibus suis , Quare nos relinquamus Deos , quos Christiani ipsi nobiscum colunt ? Cùm igitur isti propter horum præsentiam in superstitione sua obstinatiùs persisterent ; damnat hunc morem Vir sanctissimus , eumq; à Deo prohiberi ait , cui semper nos obedire oportet , quicquid contrà jusserint mortales : quod nos quoque

uno

^a Id. ibid.

uno ore dicimus. At sedulò interea cavet *Augustinus* nequid Magistratum potestas detrimenti capiat; monétq; sæpe ei omnino parendum esse, nisi *Major*, hoc est, Divina *Potestas* aliud imperaverit. Quid tu ergo nobis summi Viri auctoritatem objicis? Nos hominibus in re aliqua obsequimur, quam Deus fieri vetuit? Non dices, opinor. Aut si diceres, facilè refelli poteris; minore certè operâ, quàm tu istos *Putidos literatores* stylo tuo confodisti. Sed redeas, oro, tandem aliquando ad *Dubia*. Piget enim profectò te ulterius sectari; adeò per devia, & montes incerto pede, magnisq; clamoribus cursitas, quasi feras sequeris.

Sed si tu *Augustini* sententiam amplecti vis, expende quid ille ad *Januarium* scripserit; ubi de his ipsis Ritibus & Ceremoniis de industria disputat.

^a *Quod*, inquit, neque contra fidem, neque contra bonos ^{*Augustinus ad Janu. epist. 118.*} mores injungitur, indifferenter est habendum, & pro eorum inter quos vivitur societate servandum est. Narrat

postea *Mediolani* cùm esset, ut ipsius Mater, propter diversam istius Ecclesiæ consuetudinem, animo aliquantulum perturbari cæperit; ipsum itaque super ea re *Ambrosium* consuluisse. Cui ille sic;

^b Cùm Romam venio, jejuno Sabbato; cùm hîc sum non ^{*Ibid.*} jejuno. Sic etiam tu, ad quam fortè Ecclesiam veneris, ejus morem serva, si cuiquam non vis esse scandalo, nec quenquam tibi. Hoc cùm Matri renuntiâssem libenter amplexa est. Vides quid in hac causâ judicaverit *Ambrosius*; in iis de quibus rogabatur, Ecclesiæ cu-

^a *Ibid.*

juscunq; morem servari oportere. ^a Ego verò, inquit *Augustinus*, de hac sententia etiam atque etiam cogitans, ita semper habui, tanquam eam cœlesti Oraculo susceperim. Non hanc homini pientissimo vocem temerè excidisse putabat; sed Deum istam ei mentem dedisse, ut de Ecclesiæ ritibus ac institutis pronuntiaret, quod maximè ad communem Christianorum concordiam facere videretur.

^b *Ibid.*

Sit verò illud ita, inquires; at nihil hîc de *Dubitantibus*. Imò ^b Cœperat *Monica* perturbari & fluctuare quid ageret; hoc verò *Ambrosii* responsum omnem ei animi incertitudinem ademit. Attende

^c *Ibid.*

autem quid porrò dicat *Augustinus*. ^c Sensi enim, ait, sæpe dolens & gemens multas infirmorum perturbationes fieri, per quorundam fratrum contentiosam obstinationem, & superstitiosam timiditatem, qui in rebus hujusmodi quæ neque Scripturæ sanctæ autoritate, neque universalis Ecclesiæ traditione, neque vitæ corrigendæ utilitate ad certum possunt terminum pervenire, tantum quia subest qualiscunq; ratiocinatio cogitantis, aut quia in sua patria sic ipse consuevit, aut quia ibi vidit ubi peregrinationem suam, quò remotiorem à suis, eò doctiorem factam putat, tam litigiosas excitant quæstiones, ut nisi quod ipsi faciunt, nihil rectum existimant. Mihi hîc tui similes delineari videntur. Ut enim nihil dicam de contentiosa obstinatione in iis quæ nullâ Dei lege definita sunt: Quænam est ea, quam incusat, superstitiosa timiditas, nisi animi ancipitis, & Dubitantis indicium? Quænam est ista Qualiscunq; ratiocinatio cogitantis, nisi levis quædam mentis suspicio,

suspicio, propter quam nonnulli contra receptas Ecclesiæ consuetudines, & Principum decreta procaciter nimis arguantur? Quod quidem dolenter ferebat *Augustinus*; & huic quasi maximo Rei Christianæ malo ingemiscebat.

Post hunc in partes tuas advocas Poetam, apud nostros celeberrimum; & *Rectè*, inquis, *Prudentius* canebat, imò rectissimè; sed ad rem tuam parùm. Sic enim ille:

^a *Judex Æmilianus imminebat,
Atrox, turbidus, insolens, profanus:
Aras Dæmonicas coli jubebat.*

*Tu qui doctor, ait, seris novellum
Commenti genus, ut leves puellæ
Lucos destituant, Jovem relinquant,
Dammes, si sapias, anile dogma.*

^a *Prudent.
de S. S. S.
Hymn. 6.*

Quid hîc rebus nostris simile? Nos cuiquam auctores sumus, ut ad *Dæmoniorum* cultum deficiant? Nos Christianæ fidei doctrinam, pro *anili dogmate* & *novello commenti genere* habemus? Nos populum à *Jovis*, *Idolorumq;* sacris abduci prohibemus? Tu nos cum *Ethnicorum* teterrimis comparandos existimas? Si quis illud nobis minaci vultu intonaret:

*Jussum est Cæsaris ore Gallieni;
Quod Princeps colit, ut colamus omnes:*

Quem nostrum non responsurum putas, cum optimo *Tarraconensis* Ecclesiæ Episcopo?

Æternum

*Æternum colo Principem dierum,
Factorem, Dominumq; Gallieni.*

Nihil est hîc cujus tu quidem nos insimulare potes, nisi ostenderis nos ista sic docere ; Debere homines Religionem Christianam ejurare, & Paganorum etiam Deos adorare ; si hoc ita Princeps iusserit. Sed tu ex aliorum Scriptis ea plerumq; colligis, quæ sunt ab instituto tuo alienissima ; ut indoctis fortasse doctus ; doctis verò meritò ridendus videare, qui eâdem semper chordâ oberras. Duos hosce tibi ex omni antiquitate testes adhibes ; quid autem illi pro te dixerint, jam vidimus.

Iis demum ex recentioribus *Sanderfonum*, Virum sanè clarissimum, adjungis. Erat ille olim in Academia *Oxonienfi* Sacræ Theologiæ Professor Regius. Eam provinciam sibi ab optimo Principe demandatam, quamdiu licuit, laboribus, vigiliisq; suis ornavit. Inde Belli civilis tempestate depulsus, ruri vitam in otio degebat, & pietati bonisq; literis operam dabat ; propter mite ingenium, animum æquabilem, mores candidos, doctrinam singularem bonis omnibus semper acceptissimus. Post exoptatissimum *Caroli* Regis in Angliam reditum, evectus est ad *Lincobiensis* Episcopatus dignitatem ; eo munere per biennium & aliquot amplius menses defunctus est, atque tum sextum supra septuagesimum annum agens obiit. Edidit alia quædam quæ à viris doctis
&

& prudentibus admodum probantur ; de Conscientia verò acutè, distinctè, perspicuè, summòq; cum judicio scripsit. Hunc tu, pro merito quidem suo, ut mihi elegantius convicium faceres,
^a *Eruditionis & modestiæ antistitem* vocas. Mirabar ^a *Celeusm.*
autem cùm viderem te eum tanquam nobis ad- ^{pag. 21.}
versantem adducere ; qui, ut credideram, sæpe pro nobis hac ipsa de re, clarissimè, magnòq; cum acumine disputabat.

Sed ita est, inquis ; ^b *Episcopus Sanderfonus*, & ^b *ibid.*
alter quidam, *antistes ignorantiae & impudentiae*, uno ore affirmant, quòd nihil quicquam sit agendum dubitante, multò minùs repugnante conscientia. Sit illud sanè : sed unde hoc de Sanderfono didicisti ? Ille ^c *quidem*, ^c *ibid.*
inquis, concedit quòd subditus non obligetur ullà lege, ubi per moralem certitudinem, id quod imperatur iniquum esse judicat, quæ concessio abundè nobis sufficit. Tu sic à natura, aut arte es factus, ut quoties liber, levi profectò momento animus tibi huc illuc impellatur. Nisi enim ita esses institutus, hæc tibi concessio minimè sufficeret : Quasi verò nullum esset discrimen inter moraliter certum, & planè incertum, & *Dubitantem* ; de quo uno nobis certamen erat. Nihil est igitur hîc, quo causam tuam tueri possis.

Quoniam autem de Sanderfono satis honorificè sentire videri vis ; ejusq; autoritate me premis ; ego quoque hunc nobis arbitrum dari volo : quicquid ille statuerit, utrumq; nostrum obstrictissimum teneat. Et quia in controversiis dirimendis versatissimus erat, easq; dijudicabat haud paulò melius

^a Sanderfon.
de Obligat.
conscient.
Prælect. 6.
Sect. 16.

melius quàm aut tu, aut ego ; ejus verba, non ut tu mutilata, inverſa, ab Authoris mente detorta, ſed uti à ipſo ſcripta ſunt, hîc apponam. ^a *Quæritur quæ certitudo quòd Lex aliqua ſit injuſta, requiratur ad hoc, ut ſubditus poſſit eſſe ſecurus in conſcientia, ſe eâ lege non teneri.* Pro reſponſione dico primo, Si Lex ſit manifeſtè & notoriè injuſta, certum eſſe poſſe ſubditum ſe eâ Lege non obligari. Quod idem dicendum eſt, ſi vel morali certitudine (poſt adhibitam in veritate diſquirenda debitam diligentiam) judicet eam eſſe ſimpliciter injuſtam. Dico ſecundò, Si ex errore aliquo judiciî obfirmato, & quem non ſit facile deponere, exiſtimet legem eſſe injuſtam, cùm non ſit ; obligationem tamen legis manere, errore illo mentis non obſtante, ita ut peccati non ſit immunis, ſi non obediat : graviùs tamen peccaturum, ſi errore illo nondum depoſito obediret. De quo Caſu, cùm ad collationem utriuſq; obligationis deventum erit, (ſi Deo permittente eò perveniatur) opportunior erit diſputandi locus. Hoc autem nondum perfecerat, cùm propter ingruentis periculi metum de Profeſſorio munere cederet ; ideòq; totum opus inchoatum potiùs, quàm abſolutum reliquit. At dico, inquit, tertio, Si ex levi aliquo injecto ſcrupulo aut objectiuncula ſuſpicetur tantùm legem fortè eſſe injuſtam ; contemnendum eſſe ſcrupulum, & omnino legi eſſe parendum : à qua parendi neceſſitate fruſtra fuerit quiſquis ſe teneræ conſcientiæ obtentu ſatis excuſatum iri exiſtimaverit. Atque vel hinc apertum eſſe arbitror eam Sanderſono mentem fuiſſe, non debere leges propter ſcrupulum & meram peccati ſuſpicionem violari. Hæc ſi tu legiſſes unquam, non hunc

hunc tibi testem advocâsses. Sed ille hoc ipsum, de quo differimus, plenius exequitur, & sic pluribus confirmat. ^a Dico quartò (quod utinam satis at- ^{ibid. Sect. 17.} tenderent, quibus crassam suam inobedientiam teneræ conscientiae prætextu tueri mos est,) Si, ob apparentes utrinque rationes probabiles, nesciat subditus nec faciliè apud se statuere possit, justane sit Lex an secus, ita ut mens quasi in æquilibrio pendula hæreat, incerta utrò se potiùs inclinare debeat, obligari in eo casu subditum ad actualiter obediendum, ita ut peccet si non obediat; si obediat, non peccet. Ratio prima, quia ex Regula juris, In dubiis potior est conditio possidentis. Ergo ubi de Jure lis est inter Legislatorem & Civem, nisi occurrat ratio aliqua idonea in contrarium, semper præsumendum est pro Legislatore, ut qui est in possessione Juris contra Civem: ut autem sit aliqua satis idonea ratio in contrarium, fieri non potest in casu proposito, quia esset contra hypothesin; supponimus enim, aliàs æquo inter se jure contendere. Ratio secunda, ex alia itidem Juris regula, Quia in re dubia tutior pars est eligenda. Et omnino tutius est dubitante conscientiam obedire, quàm dubitante conscientiam non obedire; quia tutius est in honore Superioribus exhibendo excedere, quem debeas modum, quàm ab eo deficere. Ratio tertia ex eadem etiam regula, Quia generaliter tutius est, ut quis se obligatum judicet qui liber est, quàm ut liberum se credat, cum sit reverà obligatus. Cum enim ex innata cordis humani pravitatem, à nimia audacia sæpiùs quàm à nimio metu peccetur; atque ad carnis licentiam procliviores quàm par est, & ad ferendum jugum minus patientes simus omnes: ni firmo animi proposito nobis antè steterit,

G

legibus

legibus quæ non sunt evidenter injustæ parendum esse, suggeret nobis subinde prudentia carnis, accedente etiam serpentis astu, eas excusationes, quæ nos ab officio hac in parte præstando sapissimè impedian. Hæc ego sic ad verbum descripsi, ut omnibus clarissimum esset, Sanderfonum tibi minimè favere; qui tuam de Dubiis sententiam, in eo quem attuleras loco, firmissimis rationibus evertit; quod & ^a aliàs quoque fecit.

^a Vid. Sanderfon. Con-
cion. in
Rom. 14.
23.
^b Celenfm.
p. 22.

Sed Putidus iste Literator qui scripsit *Vindicias Cleri Conformis*, ^b Hæc, inquis, habet verba: Nemo nostrum potest alterius factum vindicare uti justum & æquum, priusquam de facti bonitate & sanctitate apud conscientiam constiterit. Hunc ego Authorem haud magnè æstimo; quamvis ^c per lucida intervalla, ^d incipite saniore, ^d quandòq; præter morem vera & sana, ut ais, proferentem. Scripserat ille, fateor, in eam ferè sententiam, quam tu Latine reddidisti. Sed quid inde conficere vis? De Magistratûs jussu verbum nullum erat: Cùm verò tu in *Conformistas* intemperantiùs invecus esses; dixisti tandem sperare te sanctam eam indignationem fuisse. Est autem spes rei incertæ vocabulum. At nemo pius & probus fratres suos tot opprobriis & tantâ invidiâ onerare vellet, nisi certò sciret hanc eos contumeliam commervisse. Si enim fortè sancta non fuerit ista tua Indignatio, erat profectò rabies quædam & effrenatus malevolæ mentis furor. Quicquid igitur hic Literator dixerit, ad hanc controversiam non magis attinet, quàm ea quæ suprâ ex Davenantio, Augustino, Prudentio, & Sanderfono adduxeras.

Ut

Ut verò rem omnem in pauca conjiciam, quæ tu de ^a obsequio gubernatoribus exhibendo contra consci- ^a celestis. entię dictamen sæpe ingeminas; à te planè conficta ^{p. 21. & p. 17. & aliò.} sunt. Quæ de Illicitis, quæq; ex aliorum auctoritate argumenta depromis, propositam quæstionem non attingunt. De his autem de quibus litigas, *Conformistarum* pleriq; sic ferè sentiunt. Ea. quæ prohibuit Deus, non sunt facienda, etiamsi Magistratus jusserit; ipsi enim potiùs quàm hominibus parendum est. ^{Act. 4. 19.} Quæ cum nullâ lege divinâ pugnant, in iis nos Principum imperiis regi oportet, cum illud omnibus præceperit Deus. Si cui aliquod *Dubium* videatur, ita ut incertus sit, an illud à Deo prohibitum fuerit, necne; si ei liceat pro suo arbitrio agere, non est id faciendum de quo dubitatur. Conscientiam enim suam contemnere videtur, qui suâ sponte facit, quod an rectum sit nesciat. Si Magistratus id, quod *Dubium* erat, fieri jubeat; ea est hujus imperii vis, ut omnem hîc *Dubitationem* tollere possit. Quòd si quis etiam post illud imperium *dubitaverit*, faciendum est tamen quod Magistratus jussit. Cum enim alterutrum necessariò faciendum sit, longè minùs periculosum est *Dubitantem* Magistratui obedire, quàm resistere. Si quis autem firmiter credat, se Magistratui in *Dubiis* parere non debere, manifestò errat, selèq; in laqueos induit, unde extricari, nisi deposito errore, non potest. Peccat, quia non paret; sed peccaret graviùs, si vel contra errantis Conscientiæ judicium pareret. Ex his

Celenfm.

. 12.

Rom. 14.

3 .

Celenfm.

p. 12.

quæ nunc strictim attigi, satis apparet, quid ad id quod nobis ex sacra Scriptura ^a objecerat, respondendum sit. *Qui dubitat, si ederit condemnatus est, quoniam non edit ex fide.* In culpa est qui id de quo dubitat, facit; nisi facere jubeat, qui jubendi potestatem habet. Hoc tu sic dici posse prævideras, & quasi innato quodam pondere eò semper inclinaret, statim revolveris ad ^b id quod *Deus prohibet*: quod ad causam tuam nihil attinere sæpitis monui.

Ut autem ea de quibus disceptamus paucissimis absolvam: Ecclesiæ Principesq; Christiani potestatem habent providendi & curandi, ut omnia in cultu Dei externo ritè atque ordine administrantur. In his si quid jusserint, quod non sit legibus divinis contrarium, nos quidem horum auctoritati cedere debemus. Nihil est verò in hujus Ecclesiæ Anglicanæ Ritibus & Ceremoniis institutum, quod à Deo prohibitum esse constat; in iis itaque lubentes obsequimur, aliosq; idem ut faciant hortamur; velle enim Deum hanc Majoribus reverentiam exhiberi, atque per hanc maxime Christianorum societatem, Ecclesiæ pacem, fratrumq; concordiam conservari putamus. Si quis dixerit leges hæc aboleri debere, neque ququam iis obligatum teneri, si aut incommodæ fuerint, aut infirmis scandalum præbuerint; illud secus est. Quandoquidem enim cum voluntate divina non pugnant, si cui offendiculo esse dicantur, est hoc scandalum acceptum, non datum; & plures

plures fortasse gravius offenderentur , si propter quorundam errorem aut contumaciam leges temerè immutatas viderent. De publicis verò incommodis rectius judicabunt Magistratus , iique quorum interest. Denique nullum est scandalum cum illo comparandum , nullum incommodum majus eo, quod ex Legum Principumque contemptu nasci solet. Neque oportet quicquam publicè constitutum privatorum libidine , sed Magistratum consiliis abrogari. Atque de his sic quidem sentiunt *Conformistæ* ; neque est aliquid à te dictum quod ipsos ab hac sententia abducere valeat.

Quoniam autem nobis interdum subiratior videris , quasi non tantum falsum , sed & maxime impium esset illud dogma quod defendimus ; ego hinc adjiciam quæ sunt à Bernardo pientissimo homine scripta , qui de his perspicue , & ad nostrorum mentem appositè disseruit. ^a Sive , inquit, ^a Bernard. de præcept. & dispensat. cap. 12. Deus, sive homo Vicarius Dei mandatum quodcumque tradiderit, pari profectò obsequendum est curâ, pari reverentiâ deferendum ; ubi tamen Deo contraria non præcipit homo. Et post : ^b Quod si tantopere cavenda sunt scandala parvulorum, ^b ibid. quanto amplius Prælatorum, quos sibi Deus æquare quodammodo in utraq; parte dignatus, sibi imputat illorum & reverentiam, & contemptum, specialiter contestans eis : Qui vos audit , me audit : & qui vos spernit , me spernit ? An non denique hoc ipsum & regula nostra perhibet , ubi ait : Obedientia quæ Majoribus præbetur , Deo exhibetur ? Quamobrem quicquid Vice Dei præcipit homo, quod non sit tamen certum displicere Deo, haud secus omnino

nino accipiendum est quàm si præcipiat Deus. Quid enim interest utrum per se, an per suos Ministros, sive homines, sive Angelos hominibus innotescat. suum placitum Deus? Ex his cuius manifestissimum esse potest quantum ille Superiorum authoritati tribuerit. Et in iis quæ sequuntur hunc ipsum, qui est de Dubiis, locum acutissimè explicat. ^a Sed homines, inquis, facile falli in Dei voluntate de rebus dubiis percipienda, & in præcipienda fallere possunt. Sed enim quid hoc refert tuâ qui conscius non es: præsertim cum teneas de Scripturis, quia labia Sacerdotis custodiunt scientiam, & legem ex ore ejus requirunt, quia Angelus Domini exercituum est. Requiritur dixerim legem: non quam vel authentica ulla Scriptura tradiderit, vel ratio manifesta probaverit: de hujusmodi quippe nec præceptor expectandus, nec prohibitor auscultandus est: sed quod ita latere aut obscurum esse cognoscitur, ut in dubium venire possit utrumnam Deus sic aut aliter fortè velit, si non de labiis custodientibus scientiam, & ex ore Angeli Domini exercituum certum reddatur. A quo deniq; divina potiùs consilia requirentur, quàm ab illo cui credita est dispensatio mysteriorum Dei? Ipsum proinde quem pro Deo habemus, tanquam Deum in his quæ apertè non sunt contra Deum, audire debemus. Hæc ille: Et nemo sanè Conformistarum de Majorum authoritate plura unquam locutus est; sed & huic etiam assentiuntur ex tuis complures. De dubitantium obedientia ^b Baxterus eadem prope habet quæ Sanderfonus; eiq; similia ^c Gereus. ^d Byfeildius cum ageret de servorum in Dominos obsequio, rem sic breviter definit: Certus sis oportet peccatum

^a Ibid.

^b Vid Baxter. quinq; disput.

^c Gere. res. sol. 10. cas.

^d Byfeild. in Colof. 3. 23.

peccatum esse illud quod facere recusas. Si dubitare tibi necesse sit, satius est Dubitantem obedire, quàm resistere. Non esset forsan difficile hisce plura id genus alia adjungere; sed ea quæ jam adducta sunt sufficere arbitror. Atque hæc de Dubiis dicta sunt.

Tu hinc ad alia transis, & vereris ne te ^a repre- ^b Celeusm. p. 23.
bendant nonnulli, quòd magnam libelli tui partem in *m*-dum *Parallelorum* digesseris. Quasi tibi non liceret tua pro tuo arbitratu disponere; præsertim cùm in ^b *secibus* *ruspandis*, & *fimo* *fodicando* versatissimus videaris. ^c Verùm, inquis, *hujus consilii habeo* ^c Celeusm. p. 23.
penes me causas plures, quòd modum *Parallelorum* modo *argumentorum* prætulerim. Occurrit primùm hæc ratio, quòd foret actum agere, si *Novatorum* errores *argumentis* expugnarem. Quorum tu castra expugnatum ires, bellicose Vir? At non tu actum agebas, cùm plurima ex *Adamsio*, aliisq; in tua *Commentaria* fortim transcriberes? Sed est illud ita forsan factum, quòd esset tibi factu facillimum. Sed si *errores* *argumentis* expugnandi fuerint, ego pro te spondeo, *Jenchine*, non facies: Non est viri prudentis & cati in istis *Actum* agere.

Huic alias præterea rationes addis cur hunc *Parallelorum* modum eligeres; earum postrema est hæc: ^d Quòd hæc *Via* aptissimè respondeat ingenio *Novatorum*. ^d Ib. p. 24.
Illud vis scilicet, quòd ego (ut & alter iste *Putidus Literator*) quædam ex tuo *Commentario*, aliâq; ex *Adamsio* desumpta sic duplici ordine posueram, ut sententiæ sententiis, verba verbis plerumq; responderent. Quod quidem feceram non aliam
ob

ob causam, quàm quòd tu nescio quas Conciones *Non-Conformistis* ereptas, à nobis postea apud populum habitas fuisse diceres. Sed hâc de re non-nihil suprà dictum est.

² *Ib.* p. 27. Quoniam verò noveras te plurima hîc admis-
sisse quæ notari poterant ; etiam ^a *Tertiò* , inquis,
non deerunt forsan qui reprehendant institutum hujus Ce-
leusmatis in quo vos compello, vos, inquam, de Confor-
mum fraternitate. Animus malè sibi conscius sem-
per reprehendi metuit. Tu enim non eras *reprehen-*
dendus quòd non citiùs, sed quòd nunc demum
non verè & cordatè scripseris ; non quòd *Parallela*
confeceris, sed quòd plurimorum Scripta corru-
peris, & pro libitu tuo immutaveris ; non deniq;
quòd *Conformistas compellaveris*, sed quòd eorum
nonnullis assentatus fueris, ut reliquis licentiùs
malediceres.

Sed multis, inquis, *rationibus inductus elegi vos, quos*
advocarem. Ego, ni fallor, unicam hujus consilii
rationem modò attigeram. Cur verò tu plures hîc
rationes afferre voluisti, cum soleant omnes Scriptis
suis quos visum est *compellare* ? Et *Ludovicus Moli-*
næus, vir tibi nunc summoperè probatus, tuîq;
haud multùm dissimilis, cùm ederet librum, non
prorsus *Elephantinum*, minimùm septuaginta *com-*
pellavit, novòq; exemplo singulas singulis Episto-
las scripsit. Illud providi hominis inventum mi-
rabantur omnes, nemo damnabat ; quia jure suo
utebatur. Poteras & tu quoscunq; volebas ex
Conformistis, qui tua probabant, *compellare* ; scriptas-
que

que ad singulos Epistolas Operi tuo præfigere ; *Molinaanis* , opinor, pauciores fuissent ; atque sic profectò unum ille imitatore , eumq; egregium habuisset. Sed video cur non feceris : *Molinaus* inaudito ante id tempus more argentum quærebat ; tu contrà cùm tua tuis impensis excudenda essent , sumptibus parcebas. Tuas igitur tibi *rationes* relinquo.

Alios autem *Conformistas* , quos tam humaniter non compellaveras , gravissimè insectaris. ^a Nec sanè , ^a *Celestini* ,
inquis , dubito , quin illi Novatores , dum corruptione doctrinæ Christianæ in sensum Romanensem flexæ & introductione rituum Papalium , propè accedunt ad Romanensium fidem & consuetudines , dederint animos Pontificiis moliendi conversionem Religionis Protestantium in Romanensem , per nuperam conspirationem in cædem Regis Præmorumq; regni patranda. Cur tu hæc tam fidenter affirmas ? Qui in *Dubiis* Regi tuo parere non vis , cùm hîc nihil certi asserre possis , de nobis pessima quæq; suspicari & ominari non dubitas. Tanta itaque tibi fuerât cum Pontificiis necessitudo ? adeo ipsos familiariter noveras , ut planè scires quibus illi auxiliis freti ad hanc Ecclesiam , Regnûmque hoc perdendum accefferint ? Ergo solebas tu , Bone Vir , eorum conciliis & nocturnis cœtibus interesse ? De te sanè meliora speraveram ; tu verò non , ut ipse ais , ^b *ad instar muris* , sed ut ille ^b *ibid.* p. 8.
apud Terentium , tuo iudicio miser , quasi forex hodie periisti. Tu hæc , non dico de nobis , in quos quilibet tibi licere putas , sed de te audes dicere ? Si
H audes,

audes, fateris te hujus sceleris & amentiae conscium fuisse : Si non fueris , quo tibi pacto compertum est nos Pontificiis ad atrox & nefarium facinus animos fecisse ? Hæccine fides ? hæc pietas ? hic

^a Celeusm.
p. 34.

^a ardor & zelus in causa Dei quo te totum calere ais ?

De hac autem Conjuratorum spe eadem ferè habet

^b Les De-
march. de
l'Anglet. p.
38.

^b Ludovicus Molinæus, non minùs candidus & veridicus quàm tu. Sed adhuc instas : ^c Unde spes fir-

^c Celeusm.
p. 30.

ma, illis addita, nihil inceptis suis & consilio mutande Religionis obstare, ubi vident Parkerum affirmantem, Si Religio Romana inveheretur, primum fore qui se ag-gregaret ad Pontificios. Sed unde tibi ista de Par-

^d Ib. p. III.

tero ? Ab Andrea, inquis, ^d Marvellio accepi. Quo-niam enim hæc tibi mirè placebant, & gravia vi-debantur, eadem iterum Conclusionis loco adjecisti. An verò tu unquam de hisce Parkerum interro-gasti ? An quis à te ad eum nuncius profectus est, qui illud ex ipso diligentius perquireret ? An ad illum literas dedisti ? An rescripsit tibi se sic secum statuisse ? Non opinor. Si quid mali de nostris audiveris, facilè credis. Est quidem Parkerus vir doctus & acutus, neque est cur tu hujusmodi ali-quid de ipso suspiceris. Sed ô miseram hujus Ecclesiæ conditionem ! si nihil ampliùs Pontifi-ciorum inceptis obstare poterit, si fortè ille ad ipsos transfugerit. Quod tamen, uti arbitror, nunquam facturum est. Aut si hanc de eo spem concepif-sent Romano-Catholici, tu eos adeò stupidos, & rerum omnium ignaros putas, ut tantos inde ani-mos sumerent, suo maximo cum periculo, omnia permiscendi,

permiscendi, quòd unum hunc ad se transiturum crederent? Hoc te consentaneum est dicere, aut frustra hanc de *Parkero* fabulam narras. Nisi fortè illud tibi occurrebat, *Crimine ab uno disce omnes*; nisi hîc innuere velles, quod pòst apertius à te est dictum, unà cum ipso plurimos ad Romanenses ituros. Quod & ^a *Molinaus* tuus de iis præsentit qui ^a *Le party dominant de l'Eglise Anglicane prêt à les recevoir. Les démarches,* in Ecclesia Anglicana plus possunt; hos utique ad Pontificios recipiendos paratos esse; atque hinc illos ad hanc conjurandi audaciam accensos rotundè pronunciat. Sic censuit Vir bonus & sapiens. ^{p. 28.}
Sed ego tua persequor.

Post ista de *Parkero* quædam aspersisti, ut *Reformatorum* extra Angliam iram atque odium in nos concitares. Nostros enim in eos pessimè animatos, atque hostes infensissimos esse fingis; quod illi non unius seculi experienciâ edocti falsissimum esse nôrunt. At ais, ^b *Pios quosq; pastores fabulam fieri* ^b *celum.* & personam in Comædiis sibilandos à promiscua & pullata plebe. ^{p. 30.} Quasi nos ludis Theatralibus interessemus frequenter, aut etiam Comædias scriberemus. Quid in scena ab histrionibus agi soleat nescio; at *pios quosque pastores fabulam fieri* non placet. Est enim illud ipsi Deo injurium, omnîsq; cultûs Divini, & pietatis contemptum parit. Sed hæc ita fieri non credo; sed à te conficta esse, quò majorem nobis invidiam conflares. Quanquam est sanè iniquissimum illud *Conformistis* & *Novatoribus* tuis impurare, si quid unquam in Theatro temerè atque impiè dictum fuerit.

^a Ibid.

Sed leviora sunt ista ; nam præterea ais , ^a *Eos qui maximè distant & discrepant à Romana Religione, non solum in vita, sed & in doctrina, dirissimis persecutionibus afflictos.* Similia dixerat Ludovicus Molinaeus ;

^b Les Dè-
march. pag.
29.

^c Le party
Prelatique
excede la
barbarie
des Payens,
ibid. p. 26.

qui nostrorum cum ^b *Diocletiani sævitia lepidissimè comparat ; imò* ^c *Prelaticos Paganorum barbariem superâsse fabulatur.* Sed ego hujus hominis deliramenta prætereo. Quos verò tu *dirissimis persecutionibus afflictos* dicis ? Quis vestrum per hos annos viginti morte mulctatus fuit ? quis tortorem passus est ? quis à quoquam crudeliùs est habitus ?

Sunt in vos leges latæ , non gravissimæ quidem illæ ; sed & harum aciem hebescere patitur clementissimus Princeps ; & tu de *dirissimis persecutionibus* ingratissimè quereris. Habetis cœtus vestros non in Cryptis , locisq; subterraneis intempestâ nocte ; sed in hac urbe , in ædibus aut conductitiis , aut à vobis in hunc usum extructis , meridianâ luce , inspectante populo , connivente Magistratu frequentes convenitis. Leges autem ut severissimæ fuerint , ut ex iis summo cum rigore vobiscum ageretur ; at illæ à *Navatoribus* non sunt conditæ. Episcopi sex omnino & viginti , Magnates centum & quinquaginta , aut fortè plures in superiore Parliamenti camera suffragii jus habent ; in inferiore quingenti & ampliùs generosi ac prudentes Viri , Laici omnes , à populo delegati confident. Hi de rebus maximis in commune consulunt ; quæ ab utroq; confessu decreta sunt , si Regiâ auctoritate confirmata fuerint , legum vigorem obtinent.

Tu

Tu igitur de Rege optimo, clementissimoque, de nobilissimis, clarissimisque Viris conqueri videris, cum tuos *dirissimis persecutionibus afflictos* vociferaris. Nos de Clero qui sumus, molliores vobis leges optare, facere profecto non possumus. Sed si has ipsas adeo tibi molestas inspexeris, videbis quantum vobis indulgeant. Nam eâ lege, quæ ^a po-² *An. Regn. Car. 2. 22.* strema est contra vestros lata, integræ familiæ, externisque quatuor intra privatos parietes Deum quo velint modo, colere permitti videtur. Est quidem hoc ad Conscientiæ, quam dicitis, libertatem & Religionis exercitium factis; ad pompam, gloriamque popularem fortassis parum. At tantum nostris non licebat, cum tui hîc, pulso Rege, dominatum haberent. Verum ego de his plura non addam. Te autem iniquè & falsò de *dirissimis persecutionibus* conquestum esse dico; quod fateantur necesse est omnes, quibus nostra planè ignota non sunt. Tu si *dirissimis persecutionibus afflictus* esses, impunè hæc contra hujus regni leges, tam petulanter scribere auderes? Si ex aliis tuis factis conjicere liceat, ut olim cum Perduellium Senatui libellum supplicem offerres, ita nunc etiam esses lenior multò & obsequentior, si tibi gravius aliquod periculum immineret. Utere mitissimi Principis indulgentiâ, *Jenckine*, non invideo: sed eâ sanè indignus videris, qui cum Regi maximas propter incredibilem clementiam gratias agere deberes, irascaris & exclaimas, quasi vim & tormenta patereris.

Sed tu ad præcipuum accusationis tuæ caput properas.

^a Celeusm.
p. 30.

properas. Pontificios ais in Papismi reducendi spem venisse : ^a Dum vident, Bramhallum, Tolerum, Thorndikum, Hylum, Sherlocum, ceterosq; quamplurimos ejusdem furfuris, publicè Scriptis suis Sacrae Scripturae lectionem promiscuam, imputationem Christi justitiæ, separationem ab Ecclesia Romana ut schismaticam damnare; preces pro defunctis, adorationem imaginum, & hostia in Eucharistia, justificationem per opera, &c. propagare; hæc, inquam, dum siccis oculis conspiciunt Pontificii, quis de illis non credat, nos non ire, sed currere totisq; animis & velis ad Papismum ferri? Quid tibi vis cum Celeusmate tuo, & velis, nautarum imperitissime? Nos in Reformatæ Religionis portu constanter hærebimus; tu, ut videtur, sublatis anchoris, atque ingenti hoc Clamore ad Anticyras navigaturus es. Nemo enim eorum quos nominasti, nedum alii quamplurimi, ista quæ objicis ira unquam docuit, ut ad Papismum non ire, sed currere videretur. Sed de his posthæc opportuniùs dicetur.

Nunc videamus quibus tu rationibus inductis credas nos totis animis & velis ad Papismum ferri.

^b ^{ib. p. 31.} Porro, inquis, hæc non sunt nostra præjudicia, aut suppositiones evanide, sed certa argumenta in testimoniis (ut priùs dixi) adversariorum fundatis, sibi plaudentium, in conjunctione nostra prope & ad fores adfutura cum Pontificiis non solum in cultu, sed & fide & doctrinâ ^c ^{ib. p. 28, 29.} Romanensi. ^c Suprà scilicet duorum Jesuitarum testimonia attuleras, in quibus illi nescio quid gloriati erant de Anglis ad Pontificiorum fidem propiùs

piùs accedentibus. Sed hæc ante annos ferme quinquaginta scripta sunt. Cedò aliquid recentius; nam hoc, quod narras, verus est & putidulum, & paulò rancidius; & est præterea jam à

^a *Ludovico Molinaeo* aliquoties recoctum. Sed quoniam aliud non habes, hoc ipsum quantum valeat exquiram. Et profectò tot annorum spatio mortalium animi & studia immutari potuerunt. Non dum anni sunt triginta cùm is ipse *Molinaeus* esset

^a Pat. bon. fid. prod. p. 8, 9, 10. Les Demarches, p. 18, 19.

^b *Lazaro Seamanno*, aliisq; omnium ferè hominum invisissimus; ejus aspectum & occursum, tanquam *Heretici* alicujus aut *Novatoris*, fugiebant: Nunc tibi, tuisq; factus est longè amicissimus;

^b Vid. Lud. Molin. fascic. Epist. ad Eli. Martat.

qui enim erat ^c *flagrum Ecclesiæ*, versus est repente in *Patronum bonæ fidei*. Nostri etiam si fuerint olim in Pontificiorum partes propensiores; fieri tamen potest ut nunc ab ipsis summopere abhorreant; quod quidem eos facere compertissimum habeo. Et quamobrem tu nos hisce testimoniis opprimi posse putas? Adeò tibi ignoti sunt *Jesuitarum* doli? Hoc illi forsàn se sperare fingeant, ut suorum animos erigerent; tibiq; & *Ludovico Molinaeo*, vestrique, si qui sint, similibus huic Ecclesiæ maledicendi, & quidlibet effutiendi prætextum darent. Habemus in vestros novum & luculentissimum *Colemanni* testimonium, illius nuperi qui *Conjuratorum* primus supplicio affectus est: Aiebat enim se suòsq; id maximè egisse ut Senatu, qui tum erat, dimisso, alius vocaretur; quem sperabant *Non-Conformistis* æquiores fore; cùmq; iis publicè conve-

^c Ibid.

conveniendi potestas facta esset , non dubitare se quin horum ope Ecclesiam Anglicanam opprimerent ; atque hunc Papismi restituendi modum optimum atque expeditissimum videri. Hæc ille his postremis mensibus apertè fassus est & scripsit. Sed ego adversus te hujus testimonio non utor ; vestros cùm hanc Ecclesiam acerrimè oppugnant, tum Pontificiis maximè auxiliari non dico ; sed illud sanè dixerat, qui eorum astutias exquisitissimè noverat. Sentis igitur quàm esset tibi periculosum, si horum hominum dictis temerè crederetur : sed ut ista quæ affers antiqua & fraudulenta non fuerint ; ea tamen quæ vis, non evincunt. Nos eorum cultui & doctrinæ favere opinatus est Pontificiorum unus aut alter. Esto : quid tum postea ? Tu qui rectè Pontificem ipsum in rebus fidei errare posse putas ; non concedes duos *Jesuitas* in suis de nostris conjecturis labi potuisse ? Verùm ex hisce alterius ferè seculi testimoniis satis constare credis, Pontificios nunquam ad ^a *cedes & conspirationem nuperam* accessuros fuisse , nisi ex nostrorum in ipsos studio animos sumpsissem. Te iterum eorum conciliis affuisse video. Multum herclè tibi debent Pontificii ; qui nobis durus adeò & iniquus es, de iis leniter & candidissimè judicas. Illi per se ad tantum scelus tardiores erant , nos hærentes & resistentes incitavimus. Forsan tibi aliquando referent, quas meritis es gratias.

Post ista tam suavia , & à te primùm atque Ludovico Molinæo excogitata , ad *Conformistas* illos, quos

^a *Celeusm.*
p. 31.

quos tecum sentire somnias, te convertis; eosq;
hortaris, ^a ut *Novatorum erroribus surrepentibus*, & ^{ibid.} *ruinam Ecclesiæ minitantibus obviam eant*. Ex iis, quia
plures non poteras, duos omnino nominas, quos
ais voce & scriptis conquestos esse, ^b *De Sectariis* ^{ib. p. 32.}
sacrosanctam doctrinam Ecclesiæ Anglicanæ vel corrup-
pentibus vel interpolantibus, & quod gravius est *trahen-*
tibus in sensum doctrinæ quæ Pelagianismum, Socinianis-
mum, & Papismum redolet. Nescio an illi ista, ita
ut à te sunt posita, dixerint; hæc verò tu in egre-
gii Celeusmatis fronte nobis objeceras. Sed non
intelligo cur nostros *Pelagianismi* accusares, cum
de gratia Dei, & peccato Originali nihil ab Ec-
clesiæ Anglicanæ articulis diversum doceant; cur
Socinianismo affines diceres, cum sacrosanctam &
individuum Trinitatem, & mortis Christi sacri-
ficium plenissimè agnoscant; cur ad *Papismum* ac-
cedere fingeres, cum Papæ Suprematum, Ecclesiæ
Romanæ infallibilitatem, inauditum Transub-
stantiationis dogma, Imaginum Sanctorumq; cul-
tum, reliquaq; Pontificiorum commenta constan-
tissimè rejiciant. De his autem commodiùs quæ-
remus, ubi ad *Parallela* tua deventum erit.

De eo quod ais me dixisse ^c *omnes te Conformistas* ^{c Celeusm.}
Hæresios postulasse, aliquid superiùs dictum est. ^{p. 32.}
Neque occurrit aliud notatu dignum, nisi quòd ^d *Apologo*
lepidum hîc ^{d Apologum} adjunxeris, non alia, opi-
nor, de causâ quàm quòd *fimo* & sordibus delectari
videaris.

Postquam hæc omnia absolveras, propter quæ
I

te ^{p. 35.}

te reprehendi posse meritò vereris ; aliud aggredieris quod maximâ certè laude dignum est. Nobis enim ostendere vis , & ^a *Rationem veram rectamq; viam exponere per quam pacem solidam sanctamq; inter fratres à se invicem in ritibus dissentientes, vir concordie fraternæ addictissimus, comparari posse existimat.* Hoc nobis gratissimum præter spem accidit , quòd illud à tuis moribus semper alienissimum videretur. Sed quoniam ita polliceris , de his te benignè, uti æquum est, & attentè audiemus. Quem verò tu pacis ineundæ modum in animum tuum induxisti ? ^a *ibid.* Hunc scilicet : ^b *Jenichinus obfirmato animo credit, non consensum in Ceremoniis, sed harmoniam in fide Christi, esse verum, firmum, & stabile pacis perennis fundamentum, nec unitatem Ecclesiarum, per idem vinculum disciplinæ, sed per consensum in doctrina Christiana, obtineri.* Hoc tibi libentissimè damus, primum illud & præcipuum esse, atque ad Christianorum animos arctissimo charitatis nexu devinciendos firmissimum, ut in *fide & doctrina* inter se convenient, in iis quæ sunt ad salutem necessaria. Nostros itaque hîc tibi adversos non habes ; sed tu *fidem & disciplinam*, res naturâ suâ aptissimè coherentes, temerario ausu divellis. Omnis enim hominum societas, sive civilis, sive ecclesiastica, eâdem lege & disciplinâ optimè continetur. Hanc autem si sustuleris, societatem ipsam dissolvi necesse est. Nam nulla civitas, nulla Ecclesia esse potest, quæ non certis quibusdam institutis, & Majorum auctoritate coerceatur. Non est necesse ut omnes Ecclesie

clesiæ iisdem Ritibus & Ceremoniis utantur ; qui
 verò sunt ex eadem Ecclesia , eos hujus præceptis
 obtemperare oportet. Illud apertissimè pluribus
 locis docebat ^a Synodus Westmonasteriensis , neque
 minus Ecclesiæ Magistratibûsq; tribuebant ^b Mini-
 stri quidam Londinenses ; quorum , ni fallor , tu Jen-
 chine , pars aliqua fuisti. Et certè vestri olim pro
 ea , quam sibi finxerant , disciplina acerrimè pugna-
 bant. Cùmq; solenni , quam dicebant , Liga &
 Fœdere sese contra hujus Regni leges obstringe-
 rent ; illud se propter Uniformitatis studium facitare
 jactabant. Qui ad ipsos accedere recusabant , eos
 nullo neque in Ecclesia , neque in Rep. munere
 fungi volebant. Nulli enim à se dissidentes fere-
 bant impatientiùs ; nulli de deglecta Disciplina
 prolixiùs querebantur. Atque illi tum faciebant ,
 credo , quod ad suorum pacem & concordiam pluri-
 mùm conducere videbatur : Tu verò nunc im-
 mane quantum à tuis , imò à te dissentis ; homi-
 num animos licentiâ potiùs , quàm Disciplinâ con-
 ciliari putas. Hujus autem rei tibi ^c Rationes sunt ^e Celestis.
 in promptu , nec minus evidentes quàm sunt ad manum : ^{p. 36.}
 Eas igitur paucis excutiam.

^d Certum est , inquis , apud eosdem [Christianos] sem-
 per fuisse , & fore judicia varia circa observantias illas
 externas , quæ autoritate sacræ Scripturæ destituuntur ---

^e Et reverà non est expectandum , ut quod semper fuit po-
 tum contentioni , fiat vinculum charitatis & unionis.
 Tibi utique videtur fuisse semper in Ecclesia plu-
 rimas gravissimâsq; de Ceremoniis controversias ; te

verò hîc lapsum esse existimo ; paucissimas enim in omni seculorum memoria hujus generis quæstiones , easq; non magnâ animorum contentione agitata reperies. Quæ autem sunt à te inferius posita, ^a Putà circa observationem Paschatis, circa item morem jejunandi, baptismum Hereticorum ; illæ aut ad aliquod doctrinæ caput pertinebant , aut saltem dissidentibus eò spectare videbantur. Et in ea quidem dissentione quæ erat de ^b Baptismo Hereticorum, non de baptizandi Ritu, sed de ipso Baptismate quærebatur ; cùm alii Hereticorum Baptismum nullum fuisse, ideóq; ab ipsis ad Ecclesiam redeuntes sacro fonte iterum tingendos ; alii precibus tantùm & manuum impositione recipiendos esse dicerent. Duo quæ sunt reliqua de observatione Paschatis, & de more jejunandi, in iis, ut rectè ais, ^c Quisque se Apostolorum traditione tuebatur. Quæ autem ab Apostolis tradita putabant, ea defendebant acerrimè, nullóq; unquam tempore mutari, sed ab omnibus ubique observari debere credebant. Cùm itaque ^d Victor Asiæ vicinarumq; provinciarum Ecclesias à communione abscinderet, quod Paschale festum quartâ decimâ Lunâ celebrarent ; hanc ille in eas ^e tanquam contraria rectæ fidei sentientes sententiam dixit. Illud enim de quo lis erat, quiddam quovis ritu majus ac sanctius existimabat. Et profectò rarissimæ omnino de Ceremoniis contentiones fuerunt. Quod verò nos defendimus, Ecclesiæ Principibúsq; morem gerendum esse, ubi nihil divinis legibus adversum statuunt, de eo nescio

^{ib. p. 42.}

^b Vid. Euseb. lib. 7. cap. 2, 3.

^c Celestus. p. 42.

^d Euseb. l. 5. c. 24.

^e ὡς ἔρε-
ε ὑπέδειξε.
^{ibid.}

an quisquam per annos mille & quingentos dubitaverit.

Sed ego ad te revertor. Et ^a Accedit, inquis, ^c celeusm. p. 39.
quòd fieri nequeat ut consensus in externis illis observantiis,
sit vinculum pacis & unionis inter illos quorum cura potissima est, inculpatam servare conscientiam, quia scilicet ejusmodi consensus circa ritus, non potest esse regula & conditio Communionis Ecclesiasticæ in cultu divino. Id quod non est ponendum in conditionibus Communionis, causa non potest esse Unionis. Verùm quicquid tu hîc dixeris, non video quî cuiquam cum Ecclesia Communio esse possit, si hujus ille institutis sese subijcere præfractè abnuerit. Et quod ais, ^b Id solum ^b Ibid.
requiri ut conditionem per quam compotes fiamus Christi præsentiae in Ecclesia, nimirum, sacro Baptismo tingi, & fidem adhibere doctrinæ Christi, & obtemperare ipsius ^{Mat. 28. 19, 20.} præceptis: Hoc quidem à te verissimè dictum est; sed illud nostrorum sententiam non evertit, cùm Christus nobis hoc ipsum de obedientia præceptum frequenter inculcaverit. Neque sanè ulla unquam Ecclesia diuturnâ pace frueretur, si cuilibet pro libitu suo, Majorum auctoritatem despiciere & contemnere liceret.

^c Sed hoc fuit pium & prudens consilium Apostoli, ut ^c celeusm. p. 40.
submotis offendiculis & præjudiciis iniquis, quibus sub contemptu & censura fratres subjiciuntur, imò & quandoque persecutionibus affliguntur, alter alterum cum æquanimitate ferat & toleret, eliminétq; hunc rigorem obtrudendi conscientiis, ritus, de quibus alternis judiciis pendet, uti viam planè alienam, & abhorrentem ab illo
tramite,

tramite, quem Christiani premere & insistere debent, ad animos conciliandos diversitate opinionum laborantes. Apostolici, quod attingis, consilii ratio hæc erat. Cum Romanorum alii eâ quam Christus nobis paraverat libertate ritè perspectâ, carnibus aliisq; quæ mensis vulgariter apponi solebant, amoto omni conscientiaë scrupulo, vescerentur : Alii tum qui rudiores erant, & Christianam fidem non ita plenè perceperant, propter metum, nescio quem, se à carnibus religiosè admodum abstinebant, & olera tantùm & legumina comedebant ; deq; aliis quibusdâ similiter dubitabant. Et hos quidem Apostolus infirmos, hos verò firmiores vocat. Utroque hortatur ut inter se amicè agant. Hos monet ne illos quasi genio liberaliùs indulgentes, severiùs notent ; illos ne horum animos temerè irritent, néve despiciatui habeant ; illud verò summo perè caveant, ne libertatem suam intempestivè venditantes, infirmiores ad idem cum ipsis faciendum accenderent ; atque ita hi ad peccandum inducerentur, cùm illud eorum exemplo animati facere auderent, quod an rectum fuerit necne adhuc dubitant. Atque in hanc ferè sententiam eo

Rom. 14. *in loco disputat Divus Paulus. Quid verò inde colliges quod causam tuam juvare possit ? Non est metuendum ne vestri nostrorum exemplis inflectantur : Aut si aliquando cederent, quid ex eo periculi accideret, si ex nobis hujus Ecclesiæ legibus parere discerent ; quod ab ipsis fieri debere suprà evicimus ? Si leges istas aut non ferendas,*

aut

aut jam latas rescindendas dixeris, quòd nonnulli iis offendi videantur: Non est sanè cur offendantur; quòd si in eorum gratiam leges hæc abrogari contigerit, ex nostris, ut antè dictum est, fortasse plures, atque etiam gravius offenderentur. Quid igitur hîc magis expediat, iis ad quos ea res spectat, dijudicandum relinquimus. Nobis interea submisè nos gerere, legibûsq; pacatè obsequi certum est; quod utinam & vos pariter faceretis: sic enim, Deo rebus nostris feliciter aspirante, longa nimis & acerba dissidia tollerentur, reformatiq; omnes tranquillè, summâq; in concordia viveremus.

At nobis etiam *Praxin Apostolorum* objicis: Et
^a Licet, inquis, conabantur *Judæi observationem eorum* ^{2. celeusm. 41.}
quæ à Mose fuerant instituta, Gentibus imponere tanquam
Communione Ecclesiasticæ conditionem; Apostoli tamen,
adversus illam impositionem, judicio decretorio disertè pro-
nunciant, Christianos nullis astringi debere præterquam
quibusdam pro tempore necessariis, quæ antequam juberentur ^{Act. 15.}
ab Apostolis, debebant à fidelibus observari in cultu &
communione Ecclesiæ. Non id agunt nostri ut Ritus
Judaicos, istumq; Ceremoniarum apparatus denuò
reducant; ideòq; quæ suprà habes de ^{b Mosi, Jo= 2. celeusm. p. 38.}
hæmîsq; Discipulis inter se disceptantibus, de pariete
intergerino diruendo, quæq; hîc adscribis de observa-
tione eorum quæ à Mose fuerant instituta, ea omnia
nihil ad controversiam pertinere manifestum est.
Quod verò ais nulla Apostolorum decreta fuisse, nisi
de iis quæ antequam juberentur ab Apostolis, debebant à
fidelibus

*fidelibus observari ; de eo nostris longè aliter sentien-
dum videtur ; atque hoc nemini erit obscurum
qui locum ipsum inspexerit. ^a Visum est Spiritui
Sancto ac nobis, ne quod amplius imponeremus vobis onus
præter necessaria ista. Videlicet ut abstineatis ab iis quæ
sunt immolata simulacris, & sanguine, & suffocato, &
scortatione. Quatuor hîc posita vides, quæ non
erant omnia Gentibus interdicta, antequam Apostoli
sic de iis statuissent. Scortari quidem naturæ lege
prohibitum erat, at non sanguine & suffocatis vesci,
neque Idolothyta comedere ; si modò comedentes
ab ipsorum Idolorum cultu abhorrerent. Hæc igitur
tum sunt vetita, non quòd essent priùs illicita ;
sed quòd propter nascentis Ecclesiæ commodum,
^b Judæorum imbecillitati aliquid concedendum pu-
tarent. Ea verò, mutato rerum statu, omnium
ferè moribus desuetæ sunt ; neque ista nunc vel
à te servari arbitror. Cùm autem Apostoli quædam
de rebus externis decreverint, quæ antea non erant,
sed tantùm facta sunt pro tempore, ut ais, necessaria ;
nos in ea sumus sententia, ut eorum successoribus
idem licere credamus ; neque illos quicquam
Christianis hominibus indignum facere, dum ho-
rum vestigiis insistent. Tu nullam inter nos con-
cordiam fore existimas, nisi hæc se potestate abdica-
verint.*

^a Act. 15.
28, 29.

^b Vid. v.
21.

Atque hoc Patrum quorundam, veterisq; Eccle-
siæ autoritate confirmare conaris. ^c Unitatem Ec-
clesiæ nunquam docuerunt pii Veteres, eodem Discipline
vinculo constare, sed conspiratione unius ejusdémq; fidei ;
eámq;

^c Celenfm.
p. 42.

eamq; demum *Augustinus* & *Hieronymus* veram Ecclesiam agnoverunt, cujuscunq; tandem esset disciplina concordantis aut discordantis ab aliis Ecclesiis, quæ veram fidem tuetur & proficitur. Eandem fidem firmissimum esse Christianæ pacis fundamentum, diversâsq; Ecclesias diversis Ritibus & Ceremoniis uti posse, jam concessimus; non verò ut quilibet privatus alicujus Ecclesiæ instituta contemneret; neque hoc Veteres suis unquam permittere voluerunt. Verùm tu, ut contrarium nobis persuadeas, *Augustinum*, *Hieronymumq;* nominas, quasi illi planè tecum sentirent. Quid *Augustino* visum fuerit, supra explicatum est satis; sed ut hoc magis liqueat attende ad ea quæ sunt ab illo ad *Casulanum* scripta:

^a Quod ergo me consulis utrum liceat Sabbato jejunare? ^{a Augustin. ad Casulan. Ep. 86.}
 Respondeo, Si nullo modo liceret, profectò quadraginta continuos dies, nec *Moses*, nec *Helias*, nec ipse Dominus jejunasset. Verùm istâ ratione concluditur etiam dominico die non illicitum esse jejunium. Et quisquis tamen hunc diem jejunio decernendum putaverit, sicut quidam jejunantes Sabbatum observant, non parvo scandalo erit Ecclesiæ: nec immeritò. In his enim rebus de quibus nihil certi statuit Scriptura Divina, mos populi Dei, vel instituta Majorum pro lege tenenda sunt. De quibus, si disputare voluerimus, & ex aliorum consuetudine alios improbare, orietur interminata luctatio, quæ labore sermocinationis cum certa documenta nulla veritatis insinuet, utiq; cavendum est, ne tempestate contentionis serenitas charitatis obnubiletur. Quid huic ergo placuerit, ex his quæ nunc descripsi clarissimum est: *Hieronymi*

K

mentem

^a Hieron. ad
Lucinium
Epist. 28.

mentem paucioribus accipias. ^a Ego, inquit, illud te breviter admonendum puto, traditiones Ecclesiasticas, praesertim quae fidei non officiant, ita observandas, ut à Majoribus traditae sunt; nec aliorum consuetudinem aliorum contrario more subverti. Et post: ^b Unaquaeque provincia abundet in sensu suo, & praecepta Majorum leges Apostolicas arbitretur. Hi itaque duo, quorum te patrocinio defendi putas, varios per provincias ritus esse non repugnant, singulos autem monent ut suorum institutis religiosissime obsequantur.

^c Celestius.
p. 42.

At tu illud quod vis, ^c patere, ais, Exemplo Polycarpi, Irenaei, Cypriani, Augustini, apud quos, cum non esset eadem sententia & praxis circa ritus, &c. attamen nemo (si Victorem excipis) inventus est, qui in his externis diversum, eo nomine, communionem moveret. De Augustino jam est dictum; excutiamus reliquos. Et quidem Polycarpus maximam Majoribus obedientiam deberi contendit: ^d Subjecti, inquit, estote Presbyteris & Diaconis, sicut Deo & Christo. ^e Irenaeus cum adversus Haereticos eorum autoritate uteretur, qui ab Apostolis constituti sunt Episcopi in Ecclesiis, haec habuit; Quos & successores relinquebant suum ipsorum locum Magisterii tradentes: atque iis haud dubio parendum esse censuit, quos putabat eum ab Apostolis Magisterii locum accepisse, quem ipsi tenebant. ^f Et in ea quam ad Victorem scripsit Epistola, narrat ut Anicetus aliique qui Ecclesiae Romanae ante Soterem praefuerant, passi sint externos ad se venientes suo more jejungere, & etiam Pascha celebrare;

^a Polycarp.
Epist. ad
Philip.

^e Iren. ad-
vers. Haer.
l. 3. c. 3.

^f Vid. Iren.
apud Euseb.
l. 5. c. 24.

brare ; quem quidem morem neque ipsi unquam observârunt ; * neque his qui cum ipsis erant, ut id observa-
 rent permiserunt. Peregrinos à se dissidentes fere-
 bant humaniter, suos ab Ecclesiæ suæ Ritibus dis-
 cedere non sinebant. Nihil opus esse putabant
 ut omnes ubiq; iisdem Ceremoniis obstringerentur ;
 omnes autem Superiorum dictis audientes esse, ad
 Ecclesiæ pacem ordinemq; summopere pertinere
 credebant. Non itaque, opinor, Victorem repre-
 hendisset Irenæus, si suos adversus Majorum insti-
 tuta sese fortè contumaciùs efferentes, quantumvis
 gravibus censuris compescuisset.

Atq; ut ad hunc tandem veniamus, quàm multa
 de Disciplina & obedientia habet Cyprianus ! ego ex
 pluribus pauca decerpam. Ille ad Rogatianum
 Episcopum scribens de Diacono quodam qui gravi
 ipsum contumeliâ affecerat : ^a Pro solita, inquit, tua
 humilitate fecisti, ut malles de eo nobis conqueri, cum
 pro Episcopatûs vigore & Cathedræ auctoritate haberes
 potestatem, quâ posses de illo statim vindicari ; certus
 quòd Collegæ tui omnes gratum haberemus quodcumq; circa
 Diaconum tuum contumeliosum Sacerdotali potestate fe-
 cisses. Tum quædam de Sacerdotum honore &
 contumacium pœnis locutus, ostendit breviter
 quanta ex illorum contemptu oriantur mala.

^b Hæc sunt enim initia Hæreticorum, & ortus atque
 conatus Schismaticorum malè cogitantium, ut sibi placeant,
 ut præpositum superbo tumore contemnant. Sic de Eccle-
 sia receditur, sic Altare prophanum foris collocatur, sic
 contra pacem Christi & ordinationem atque unitatem Dei
 rebellatur.

* ὅτι τοῖς
 μετ' αὐ-
 τοῖς ἐπέ-
 λειπον. 16.

^a Cyprian.
 ad Rogat.
 Epist. 65.

^b Ibid.

ibid. rebellatur. Docet deinde quibus modis Diaconi
 istius insolentia reprimenda sit : ^a Quod si ultra te
 contumeliis suis exacerbaverit & provocaverit ; funderis
 circa eum potestate honoris tui, ut eum vel deponas, vel
 abstineas. Declarat postea quid Episcopo in hujus
ibid. arrogantiae socios licuerit : ^b Et quoniam scripisti
 quendam cum eodem Diacono tuo se miscuisse, & superbiae
 ejus atque audaciae participem esse ; hunc quoque & si qui
 alii tales exstiterint, & contra Sacerdotem Dei fecerint,
 vel coercere poteris, vel abstinere. Suadet demum
 ut cum iis leniter potius agat, si illi ad sanio-
ibid. rem mentem redierint : ^c Nisi quod hortamur & mone-
 mus, ut peccasse se potius intelligant & satisfaciant ; &
 nos propositum nostrum tenere patiantur : magis enim
 optamus & cupimus contumelias & injurias singulorum
 clementi patientiam vincere, quam sacerdotali licentiam vin-
 dicare. Quamquam contumaces perdomandi pote-
 statem habuerit Sacerdos clarissime explicat ; multo
 autem optabilius esse putat, ut eorum animi hu-
 manitate magis, & clementiam, quam severitate
 molliantur. Quam quidem mansuetudinem om-
 nium Christianorum candor maxime probat. Si
 verò quænam fuerit Cypriani mens nondum tibi
 constiterit ; vide etiam quid ille ad Pomponium scri-
 pserit : ^d Nec putent sibi vitæ aut salutis constare ra-
 tionem, si Episcopis & Sacerdotibus obtemperare nolue-
 rint ; cum in Deuteronom. Dominus Deus dicat : Et homo
 quicumque fecerit in superbia, & non exaudiat Sacerdo-
 tem, aut Judicem, quicumque fuerit in diebus illis, morietur
 homo ille, & omnis populus cum audierit, timebit, & non
 agent

^a Cyprian.
 ad Pompon.
 Epist. 62.

agent impiè etiam nunc. Interfici Deus jussit Sacerdotibus suis non obtemperantes, Judicibus à se ad tempus constitutis non obedientes; sed tunc quidem gladio occidebantur, quando adhuc & Circumcisio carnalis manebat: nunc autem quia Circumcisio spiritalis esse apud fideles servos Dei cœpit, spiritali gladio superbi & contumaces necantur, dum de Ecclesia ejiciuntur. Ex his satis intelligi potest quàm fuerit hic in contumaces severus; deponendos, abstinendos, ejiciendos, spiritali gladio necandos censet. Nullus autem eorum quos tibi hac in re testes adhibere placuit, Ecclesiæ leges impunè violandas putat. Easdem, ut sæpiùs dixi, in omnibus Ecclesiis consuetudines observari non est necesse: At nemo debet Ecclesiæ suæ ritus & instituta contemnere, si Sacræ Scripturæ contraria non fuerint; quod quidem de nostris à te nunquam evinci poterit. Vos igitur externi cùm non sitis, sed apud nos nati baptizatique, hujus Ecclesiæ Regniq; leges à vobis servari debere dicimus. Atque si tu Scriptores antiquos omnes diligenter evolveris, idem quoque ipsis placere statim perspicias; nempe ut legitimæ cuicunq; potestati pareamus. Mihi nunc satis est ostendisse eos tibi maximè Adversarios videri, quorum te autoritate defendere voluisti. Sed præter hos quosdam etiam ex nostris adduxisti, qui te nihilo magis juvabunt. Etenim ii, quia ingenio leni placidoque erant, suaserunt forsan ut aliquid vestrorum infirmitati daretur; at non vestris Authores fuerunt, ut Majorum decreta pertinaciter oppugnant,

rent, atque ab hujus Ecclesiæ communione, in quos ipsi velint cœtus discederent. Tu primus hanc, quam omnes mirantur, *ad concordiam viam* nobis commonstrâsti; hujus itaque inventi gloria, quantacunq; est, tota tibi debetur. Si enim, ut eò iterum redeam, illud vis, non esse necesse ut omnes Ecclesiæ iisdem Ceremoniis utantur, concedimus libentissimè: Hîc tu igitur tecum sine Adversario rixaris. Si illud magis placeat, nullam Ecclesiam posse externos cultûs Divini ritus ordinare; aut si ordinaverit, non posse tum ejus instituta palàm rejicientes censuris coercere: solus pugnas, cohortes auxiliares nullas habes, nemo tibi subsidio venit. Nescio enim an ex antiquis, aut etiam recentioribus quisquam fuerit, qui in hac tibi sententia præiverit. Nostri sanè, in his quæ diximus, Ecclesiæ pacem arbitrantur obediendo magis quàm resistendo conservari.

^a *Celeusm.*
p. 45.

Tu verò ad hujus *Parænesios* finem properas, & ^a *Conformistas* tuos sic alloqueris: Concludo cum hac *testificatione*, licet nobiscum conspiretis, sitisq; *ὁμοῦ καὶ νοοῦ* in doctrina fidei: attamen si ratum & constitutum est apud vos hostiles nobiscum exercere inimicitias; nobis ex adverso fixum esse in animo injurias pati vestras, & Christiano, ne dicam Stoico animo concoquere, vobisq; unam maxillam ferientibus, alteram obvertere. Multa hîc, ut & alibi, innuis quò nos peregrinis rerumq; harum ignaris invisos facias. Quæ nobis cum vestris inimiciæ fuerunt? quibus vos injuriis aut contumeliis affliximus? quis tibi maxillam ferit unquam?

unquam? Cur de sorte tua sic miserè quereris, quasi ex capite isto tuber unum, aut fungum fecissemus, quasi nostrorum pugni in vestrorum malis semper hærent? Tu ista scribere non erubesceres, nisi ipse tibi utramq; *maxillam*, frontemq; & os totum strenuè perfricuissem? Sed *fixum est* vobis hæc quæ fingis omnia, *Christiano, ne dicam Stoico animo concoquere*. De reliquis non quæro; tu quidem præclare minaris, sed metuo ut facturus sis: Nam ferunt te non esse omnium hominum *Στοιχώταλον*. Ex eo genere qui erant, non affectibus abripi, non conviciari, non irasci, non indignari solebant. Atque oportet etiam te, si ad *Zenonem* transiturus es, istos aliquando mores didicere; nos serenum compositumq; pectus non perturbabimus, tibi tuisq; molesti non erimus; nisi fortè illud vobis molestum fuerit, quòd Superiorum iussa faciamus, vósq; amicè moneamus & hortemur, ut iis quoque pareatis, cum illi nihil turpe, nihil inhonestum, nihil Christianâ pietate indignum imperaverint.

Totum jam *Celeusmia* à me breviter percursum est: ad *Parallela* igitur tua veniendum nunc erat. Sed quoniam de ^a *conditione Communionis*, de ^b *pri-* ^a *Celeusm.*
vatione Communionis inferenda non observantibus humanis ^b *p. 41.*
Constitutiones, de ^c *introductione Rituum Papalium*, & ^c *ibid. p. 42.*
similibus, nescio quid subinde mussitas; ego de istis hoc loco pauca adjiciam. Quamvis enim hîc nullos, nisi volentes fallas, si tamen *Clamor* tuus ad externos pervenerit, (quod à te sedulo curatum

ratum esse audio) levem forsan non nemini de nostris suspicionem injicere poteris. Sic enim agis quasi vestris omnibus ab *Ecclesiæ communionē* pulsus, tota à nobis *Ceremoniarum* plaustra invec̃ta essent. Dicam itaque quod res est : Pauculos quosdam ritus usque ab ipso Reformationis initio semper retinuit Ecclesia Anglicana ; horum aliquot, qui regnante *Edvardo Sexto* in usu erant, postea tolli placuit ; nullos verò novos induximus. Tres autem sunt de quibus cum vestris diu, multumq; disputatum est. Primum Minister *Preces Communes*, quæ dicuntur, *Superpelliceo* indutus apud populum prælegit. Et est illud per se indifferens, & plurimorum moribus receptum, ut in Sacris peragendis vestitum à vulgari diversum adhibeant. Deinde omnes ad Sacram Cœnam accedentes in genua procumbere jubentur : Sic quidem Deum Patrem, Filiumq; & Spiritum Sanctum veneramur. Omnem autem Transubstantiationem constanter negamus, panisq; consecrati cultum tanquam Idololatricum disertim rejicimus. Atque hunc in genua procidendi ritum ab aliis quoque Ecclesiis reformatis probari ; ^a *Sessionem* verò tanquam minus honestam, & *Arrianorum* propriam damnari videmus. Deniq; apud nos postquam Baptizatus est Infans, atque in Christi gregem receptus, tum demum in fronte *Cruce* signari solet. Illud Crucis signaculum Christianorum antiquissimis usitatum, nostri non planè rejicere, sed quia Pontificiorum superstitione temeratum fuerat, semel tantum

^a *Vid. Petrocor. Synod. conclus. 4. Wladislav. Synod. conclus. 6.*

tantum adhibere voluerunt. Et ne quis aliquam sibi hujus instituti necessitatem fingeret, lege nostra omitti potest, si Infanti baptizando mortis periculum imminere dicatur.

Atque hi sunt *Ritus* qui tibi ferendi non videntur; ut verò de re tota quid judicent *Conformistæ* facilius perspicias, quid in hac Controversia stauerit *Ecclesia Anglicana*, ipsius hîc verbis exponam: ^a *Traditiones atque Ceremonias easdem, non omnino* ^b *Confess. Anglican. Artic. 34.* *necessarium est esse ubique, aut prorsus consimiles. Nam ut Variæ semper fuerunt, & mutari possunt pro Regionum, temporum & morum diversitate, modò nihil contra Verbum Dei instituatur.*

Traditiones & Ceremonias Ecclesiasticas quæ cum Verbo Dei non pugnant, & sunt autoritate publicâ institutæ atque probatæ, quisquis privato consilio volens, & datâ operâ, publicè violaverit, is ut qui peccat in publicum ordinem Ecclesiæ, quiq; ledit autoritatem Magistratûs, & qui infirmorum fratrum conscientias vulnerat publicè, ut cæteri timeant, arguendus est.

Qualibet Ecclesia particularis, sive Nationalis, autoritatem habet instituendi, mutandi, aut abrogandi Ceremonias, aut Ritus Ecclesiasticos, humanâ tantum autoritate institutos, modò omnia ad ædificationem fiant.

Atque de his sic quidem illi; à quibus non abeunt Reformatorum reliqui; nulli autem nostrorum sensa plenius explicârunt quàm *Augustanæ Confessionis* fratres, qui ^b *De Ritibus Ecclesiasticis, qui* ^b *Confess. Augustanæ. Artic. 15.* *sunt humanâ autoritate instituti, docent, ritus illos servandos esse, qui sine peccato servari possunt, & ad tranquillitatem*

quillitatem & bonum ordinem in Ecclesia conducunt ; ut certæ feriæ, certæ cantiones piæ, & alii similes ritus.

Sed de hoc ipso genere docent , non esse onerandas conscientias superstitiosis opinionibus, hoc est , non est sentiendum, ordinationes illas humanas esse justitiam coram Deo, aut mereri remissionem peccatorum , aut cultus necessarios esse ad justitiam Evangelii. Sed sentiendum est , quòd sint res adiaphoræ, quæ extra casum scandali omiti possunt : sed illi peccant , qui cum scandalo eas violant , ut qui suarum Ecclesiarum tranquillitatem temerè perturbant.

Rejiciuntur igitur traditiones , quæ sine peccato non possunt observari , ut traditio de cœlibatu. Rejicitur & impia opinio , de traditionibus & votis , in qua fingitur , cultus humanâ autoritate excogitatos mereri remissionem peccatorum, esse satisfactiones pro peccatis, &c. Cujusmodi falsæ persuasiones de votis , de certis jejuniis, &c. in Ecclesia ab indoctis sparsæ sunt. Nihil his, opinor, veriùs , nihil certè ad nostrorum mentem accommodatiùs dici potuit. Nos itaque soli non sumus qui propter Ceremonias quasdam ab Ecclesia recedendum esse non putamus.

Tu præterea Ecclesiam hanc damnas , quòd suos, si ritus hosce contempserint , Communionem privandos esse censeat. Est illud ita, fateor , legibus nostris decretum : neque in iis quicquam aut contra Veterum mores , aut Patrum Conciliorumq; autoritatem, aut Reformatorum doctrinam peccatum est. Et tamen ea est eorum lenitas, quibus tantum in vos licebat , ut vestrorum sive imbecillitatem,

litatem, sive pertinaciam ferant, legésq; istas jamdiu dormire patiantur. Ex multis millibus vix unum reperies in quem hujus *Discipline* gladius districtus sit. Tu, *Jenchine*, annos jam, puto, duodecim ante Episcopi *Londinensis* ædes, & in ipso quasi vestibulo cœtus tuos habes, nostrisq; sæpe voce scriptisq; convitiatus es; *Ludovicus Molinæus*, ut aliis, ita & tibi etiam maledicentiæ laudem præripuit; neutrum tamen *Communione* privavimus, patent vobis Ecclesiarum portæ; rogamus & obtestamur ut ad nos aliquando redeatis, venientésq; amicissimè amplectemur. Sed quid tu de *Communione* quæreris? Vos ipsi Judicis sententiam præoccupastis; non estis ejecti, sed à nobis ultrò exiistis; Sacramenta, Preces, Contiones ad populum, omnia separatim à nostris habere vultis. Sed de his satis multa.

Venio nunc ad *Parallela*; sed antequam ad ea accedis, tibi ^a *Commodum est visum, ipsissima Authoris,* ^a *celausm.*
 qui *Jenchinum* adortus est verba, hîc subjicere tam *Romanâ* linguâ, quàm illâ, quæ illi est vernacula. Tum quædam mea ponis, prout à me Anglicè erant scripta; quæ non in Latinam, sed Romanam, si placet, linguam te vertere velle simulas; quod quidem non *Romanâ*, sed *Punicâ* fide fecisti; nam tua à meorum sensu longissimè abeunt. Sic enim tu; ^b *Existimabam me perinde venisse in familiarem* ^b *ibid.*
 notitiam illorum hominum, penetrâsse in eorum mentem, evolvisse libros, ac quemquam de illis qui acrius in eos debacchantur. Ego paulò aliter non quemquam, sed aliquos

*aliquos dixeram ; ista verò plurimum inter se discrepare quis non videt ? Multa sunt à nostris scripta , quæ ego nondum legi ; puto tamen me eorum complures novisse, ipsorumq; libros evoluisse, non minùs diligenter quàm vestrorum aliqui , qui illos vehementissimè inlectantur. At me in ea lectione à nonnullis superari potuisse non inficias iverim. Non tu forsàn ^a *intellectum sublimioribus dicatum abjecisti ad sordes everrendas ; sed Thomas Dansonus industrius iste & strenuus fimi fodicator* haud dubiò longè quàm ego, plura legerat. At tu pro me iterum sic loqueris : ^b *Attamen coram omnibus profiteri haud vereor, nihil excidisse ex quoquam eorum vel scripto vel sermone quod probè & facìlè conciliari nequeat cum Articulis fidei Ecclesiæ Anglicanæ.* Hîc me scripsisse fingis quæ mihi nunquam venerant in mentem. Illud tuam prope temeritatem adæquaret, si sanctè affirmaverim, nihil nostrorum cuiquam *vel scripto, vel sermone excidisse* quod cum hujus Ecclesiæ fide pugnaret. Hoc neque dixeram, neque dicturus sum unquam ; neque quisquam sanus illud ex meo Scripto elicere potest. Equidem aperte professus eram, me nec ex iis *audisse*, nec in eorum Scriptis quicquam *annotasse*, quod esset Ecclesiæ Anglicanæ doctrinæ contrarium. Sed multa me latere potuerunt, multa à legente non animadverti ; tu verò mihi hujus culpæ veniam omnium facillimè dare debes ; idem enim tibi ubique serè usu venire video. Non sic aliorum Scripta perverteres, si attentè à te fuissent lecta ; nisi*

^a *Celenusm.*
in Admonit.

^b *Celenusm.*
p. 46.

nisi studio, datâq; operâ erraveris. Nam in alienis recitandis interpretandisq; aut acumen tuum plerumque, aut fidem desidero. Sed suspicor profectò te versutè & veteratoriè nobiscum agere; nam puto te intelligere quæ sunt Anglicè, neque admodum obscurè scripta; sed ea sic reddis, ut tibi maxime est opus. Tum autem si in Lectorem Anglicani sermonis ignarum incideris, oportet ipsum tibi credere: si quis hujus linguæ peritus tua in manus sumpserit, speras eum non adeò cautum & diligentem fore, ut singula minutatim excutere velit. Atque ita te omnium sive ignorantia, sive credulitati tutò illudere, & quasi nube tectum elabi posse arbitraris. Nisi hoc sit, nescio cur hanc tibi licentiam arrogaveris. Sed cum mea è regione tuorum posueris, ita ut nullo negotio inspicere, & cum versione ista conferri possint, & tamen ab eorum sententia tam turpiter discesseris; cuilibet judicare promptum est, quantum in aliis ausus fueris, cum ea apud diversos Authores, non sine magno labore conquirenda essent.

Verùm in iis quid feceris ex *Parallelorum* tuorum conspectu clarissimum erit, quæ hæc tibi ratione composita sunt. Cùm in ea, quam suprà memoravi, Concione in nostros tanquam *Hæreticos*, & ab Ecclesiæ Anglicanæ doctrina abeuntes magnis, uti soles, *Clamoribus* invectus esses: Dixi mihi illos hæc contumeliâ indignos videri; te tamen sæpiùs atque enixè rogabam, ut si quos ejus-

^a Vid. ce-
leusm. in
Admonit.

novisses, eos latibulis suis extractos nobis ostenderes. Tu statim ad ^a *Thomam Dansonum* advolas, qui aliquid tibi pridem forsan de *Hæresi* in aurem insusurraverat; petis ut si quid de *Hereticis* notatum habeat, tibi ejus inspiciendi copiam faciat; ille ut est humanissimus, præclara adversaria de scriniis depromit, tibiq; evolvenda tradit; tu ex prælarga messe, quoddam quasi spicilegium facis; quæq; erant ad rem tuam accommoda, in locos quosdam communes distribuis, ex iisq; egregia tandem *Parallela* consarcinas. Mediam enim paginam atrâ lineâ distinctam secas, atque hinc *Ecclesiam Anglicanam*, illinc *Novatores* collocas; quasi hi cum illa adversis frontibus concurrerent, bellumq; planè internecinum gererent. Esset institutum illud tuum laudandum herclè, si veritatis amore inductus, & bonâ fide ageres; sed comperi te nostrorum Scripta interpretatione tuâ sæpius corrumpere, eorumq; vim & sententiam miris modis turbare. Infinitus essem si singula percurrerem; & errores tuos persequendo prope jam defatigatus sum: quæ sunt itaque mihi in *Parallelis* istis observata generatim atque universè ponam; tum iis fidei & probitatis tuæ exempla quædam adjungam.

Plurima autem esse video in quibus à te peccatum est; primum illud, quòd inter *Novatores* quosdam etiam mortuos recenseas; *Bramballum* nempe, *Taylerum*, & *Thorndikum*. *Bramballus* in *Hiberniam* vocatus est ab *Wentwortho* Prorege, illo qui

qui postea quorundam invidiâ capite est truncatus ; quo quidem curante Episcopali insulâ ornatus ; post reditum Regis Archiepiscopus demum *Armachanus*, totiûsq; Regni factus est *Primas*. Erat in hoc Viro iudicium acre , doctrina multiplex, prudentia singularis. Scripsit nonnulla contra *Thomam Hobbium Malmesburiensem*, qui omnem Religionem ex hominum animis evellere , Fatûmq; quoddam Stoico isto longè rigidius inducere tentaverat. Alia adversus Pontificios emisit, qui ista ferebant gravissimè ; eiq; adeò insidias struxerunt, de quibus ille, non sine Numine, incolumis evasit. Reformatis autem sic erat acceptus, ut illius quædam in Gallicum conversâ , atque *Genevæ* etiam excusâ fuerint. Atque hic est qui tibi *Molinæoq;* tuo *Papismi* restituendi Princeps & Architectus videtur.

Taylerus Cantabrigiæ natus altûsque, & disciplinis omnibus excultus , juvenis admodum conciones ad populum habere cœpit. Cûmq; sic summam omnium de se expectationem concitâisset ab Archiepiscopo *Cantuariensi Oxonium* missus est ; ut utramq; Angliæ Academiam ornaret. Ubi illic aliquantulum moræ fecerat, fit Rector *Uppinghamiensis*, Regiq; à Sacris ; sed brevi omnibus spoliatus est à Tuis. Tum ille à Viris doctissimis, nobilissimîsq; evocatus, eorum amicitia utebatur, cûmq; iis plerumq; conjunctissimè vixit. Innumera ferè sunt ab eo Scripta , in vestros quædam, plura in Pontificios , ad vitam verò Christianam rectè

rectè instituendam plurima ; quæ omnia propter doctrinam multifariam , quendamq; ingenii florem , innatúmque pietatis affectum , à multis non sine magna voluptate , nec minore cum fructu leguntur. Cùm vestri hîc regnarent , editus est ab eo liber qui inscriptus erat *De Libertate Prophetandi* ; in eo id præcipuè agebat , ut ostenderet ferendam esse in Ecclesia quandam opinionum diversitatem. Quod ut omnibus persuaderet , explicabat pluribus quàm difficilis esset veritatis indagandæ ratio , quàmque facîle homines in varios errores laberentur ; multàsque præterea argumentorum species adducebat , quibus aiebat illos & decipi posse , & solere. Hîc itaque sæpe disputat non quæ ipse sentiat , sed quo optimè modo aliorum errores excusari queant. Habet etiam quædam de *Peccato Originali* , quæ nostris nunquam placuerunt. Igitur cùm propter egregias animi dotes , mores suavissimos , summámque in Regem fidem , ad altissima quæque in Anglia aspirare potuisset , factus est quidam Episcopus ; sed in Hibernia , ut ad eam dignitatem non tam evectus , quàm relegatus videretur. Atque hanc ille sententiæ suæ quasi pœnam tulit.

Thorndikus Ecclesiæ Westmonasteriensis Canonicus ob variam reconditámque eruditionem meritò celeberrimus fuit. Satis multa emisit ; sed quia paulò obscuriùs scripta sunt , Doctorum tantùm manibus teruntur. In eo qui est de *Iustis Ponderibus & Mensuris* libro , visus est nonnullis propiùs , quàm
par

par erat, ad Pontificios accedere ; sed ille ab eorum cultu & doctrina semper quàm longissimè abfuit.

Atque hi sunt *Novatores* quos tu, *Jenchine*, de mortuis excitâsti ; at illud nostris objici non debet, si quid ab iis erratum fuerit, nisi priùs eviceris nos in horum verba jurâsse, omniâq; quæ sunt ab illis scripta à nobis ^a *hodie laudari & approbari* : ^{a Celestino. in Admonit.} quod cùm tibi liquere non possit, tu hoc, ut alia multa, falsò atque temerè dixisti.

Sed illud levius fortassis fuerit ; at nullo modo ferri potest, cùm horum, aliorumq; Scripta, ex quibus *Parallela* tua concinnaveras, sic sæpissimè, si non semper invertis, ut nihil in iis integrum & incorruptum relinquas. Tantùm enim sententio-
las à totius Orationis corpore avulsas Lectori tuo ostendis ; cætera aut volens præteris, aut apud te premis ; quid priùs, quid in sequentibus dictum fuerit, non attendis ; quem sibi Author scopum proposuerit, parùm curas ; si quid alio loco commodiùs atque explicatiùs scripserit, non attingis ; ea solùm ponis quæ te convellere posse speras ; reliqua levi quasi saltu transvolas. Quodq; est eo adhuc gravius, si quod ex alieno opere decerpisti, non videatur satès *Hæreticum*, ut saltem fiat, multa quæ Authoris mentem illustrare poterant, omittis ; nonnulla etiam, si ita opus fuerit, audacter inter-
feris. Sic autem tu quos velis *Hæreticos* faciliè fin-
xeris. Si præstigiis tuis popellus in circulis ludi-
ficandus foret, *Hæreticos* quoslibet statim quasi

de marsupio depromeres : *Papistam* vultis ? Præstò est : *Pelagianum* poscitis ? Adest coràm : *Soci-nianus* magis placet ? En ! ipsum *Faustum* , aut *Lælium* ; vel si mavultis *Crellium* , aut *Slicktingium* , aut recentiorum aliquem : Cuicumq; enim tu manum injecisti sic eum arte tuâ tractas , ut momento turbinis exeat *Hereticorum Hereticissimus*. Sed tu illud tibi licere putas ? Non est hoc profectò hominis candidi & simplicis , sed versuti , callidi , veteratoris. Minùs peccâsses , si apertè falsarius fuisses , si chirographum supposuisses ; cùm in re tanta gravior sit famæ atque existimationis , quàm pecuniolæ jactura.

Ut verò omnibus constet quâ tu fide aliorum Scripta allegare soleas , ejus rei exempla quædam dabo. Atque illud primum quod ponis plurimorum instar esse poterit : ^a *Promiscua licentia omnibus indulta legendi Scripturas* , gravius est , & perniciosius crimen , quàm illud *Romanensium* , quo lectionem Scripturarum rigide nobis interdicit. Hæc non à *Bramballo* , sed ex *Andrea Marvelli*o sumpteras ; sed ea hic etiam aliquanto quàm tu minùs corruperat ; ille enim nimis rigide dixerat , tu rigide tantum , ut ista ad Pontificiorum sensum magis inflecteres. Sed ut hoc clarius fiat , *Bramballum* ipsum ad verbum fere Latinè reddam. Sic igitur ille : Quod de populo à Scripturis arcendo , ait [*Baxterus*] , pulchrè evaserit , si eorum [*Romanensium*] nullus hoc ei exprobraverit ; promiscuam licentiam omni hominum generi datam , peritis , imperitisve , non tantum legendi , sed & interpretandi Scripturas ,

^a *Celestius* in
Parallel.
p. 49. ex
Bramball.
vindic.con-
tra *Baxter*.
p. 116.

Scripturas, secundum privatum eorum spiritum, aut particulares imaginationes, nullâ habitâ ratione aut analogiæ fidei, quam non intelligunt, aut interpretationis Doctorum antiquorum, esse incommodius, melius dicerem perniciosius, & particularibus Christianis, & totis societatibus, quàm est nimis rigida Romanensium cohibitio. Quàm multa hîc omiseris, quivis facîle viderit; cur verò feceris, tu omnium optimè nôsti. Non tantum de *Scripturis* legendis, sed etiam interpretandis agebatur; illud autem Lectorem tuum scire tibi commodum non erat. At quicquid fuerit, non hoc scripsit *Bramhallus*, quasi sic ipse sentiret; sed ut ostenderet quid à Pontificiis dici potuerit, cum in Anglia tum passim cerdones & bajuli *Scripturas* publicè interpretandi licentiam sibi arriperent. De quorum audacia etiam tu plurimum querebaris; neque horum petulantiam probabat *Bramhallus*; eam verò si abstuleris, ^a *Scripturas* à privatis ad mores formandos, fidemq; excolendam legi posse existimabat. Tu sic eum refinxisti, quasi hâc in re Pontificiorum in prohibendo rigorem, nostrorum in permittendo æquitati anteponendum putaret.

^a Vid.
Bramhall.
Respons. ad
Militier.
p. 33. edit.
Dublin.

Locum hunc, sed mutilatum, primus vobis indicavit *Marvellius*; post eum sæpius usurpavit *Molinæus*, semper verò corruptissimè. In *Patrono bonæ fidei*, ornatûs fortè causâ, hanc ei laciniam affuit: ^b *Perniciosa est opinio Ecclesiarum Reformatarum in Gallia, &c.* In eo autem libello quem nuperri-
mè nobis dedit, sic habetur: ^c *Perniciosa est opinio*
C'est une opinion pernicieuse des Eglises de France, que la liberté qu'elles donnent généralement & sans distinction à toutes sortes de personnes, savoir la permission de lire la S. Ecriture. Les Demarches,
p. 11, 12.

^b Pat. bon.
fid. spec.
p. 95.

^c *Bramhall*
dit p. 117.

Ecclesiarum Gallicarum, libertas utiq; quam illa generaliter nulloq; cum discrimine, omnibus hominum generibus, largiuntur, nempe quòd iis Scripturam sacram legere permittant. Quis ista tam inepta, tam crassa huius hominis figmenta pateretur? Omnino nihil de *Reformatis in Gallia Ecclesiis* dixerat *Bramhallus*: Sed manifestum est tamen cur huic *Patrono* colendissimo illud de *Gallis* tantoperè placuerit: Eorum atque omnium *Reformatorum* animos hoc commento à nostris facillimè alienari posse sperabat. Verùm illi quàm non sit ei temerè credendum, aut ex ipsius *Scriptis*, aut ex ^a *Dallæo*, aliisq; jam olim satis intellexerant. Atque hic est ille laboris, gloriæq; tuæ socius, *Jenchine*; hic est qui unà cum *Dansono*, in *Celeusmate*, & *Parallelis* hisce compaginandis auxiliarem tibi dextram amicissimè porrexit, hic est quem tu non semel ^b *Clarissimum*, *Doctissimūq;* vocas; utinam candidissimum, integerrimūq; dicere potuisses. Sed quā uterq; fide hoc *Bramhalli* *Scriptum* recitaverit, nemini obscurum esse arbitror.

Videndum est etiam in reliquorum nonnullis quid à te præstitum sit. Et profectò satis tibi constas. Nam quod proximum ex *Thorndiko* habes, illud ex margine, non ex ipsius libri contextu transtulisti: ^c *Obtentus perspicuitatis Scripturæ æquè laborat falsitate, ac infallibilitas Ecclesiæ Romanæ, & inde fit ut Protestantes & Pontificii longissimè distent ab invicem, nec ulla sit inter eos spes Conciliationis.* ^d Ille quidem omnia ad omnium salutem necessaria in sacris

^a Vid. Joan. Dalkei Prefat. in Vin. dic. Apol.

^b Celeusm. p. 28. & ibid. p. 42.

^c Celeusm. in Parallel. p. 50. ex Thorndik. Pond. & Mensur. p. 137.
^d Vid. Thorndik. Pond. & Mensur. cap. 6.

sacris Scripturis non tantum *sufficienter*, sed & *abundè* contineri concesserat ; non autem esse omnia *Omnibus clara*, nisi intellexerint quo pacto Evangelii veritas iis qui sub Lege erant Typis respondeat, lucemq; aliquam ab antiquissimo Christianorum consensu acceperint. Neque tu, opinor, quædam paulò obscuriora hoc modo illustrari, atque explicari posse negaveris. Videris itaque quàm honestè illud etiam ex eodem Authore attuleris :

^a *Scripta Apostolica non sunt perspicua in cognitu necessa-* ^a *celest. in*
riis ad salutem. Si integram nobis sententiam de- ^{Parallel.}
 disses, Lectores tui *Thorndiki* mentem meliùs & ^{pag. 50. ex}
 plenius perspexissent. *Perspicuas esse Scripturas non* ^{Thorndik.}
absolutè inficiabatur ; ^{Pond. Mens.}
^{pag. 36.} ^b *duo autem maximè Chri-* ^b *Vid.*
stianorum concordiam impedire credebat ; quo- ^{Thorndik.}
^{Pond. Mens.}
^{cap. 21.} rum unum est Pontificiorum proprium, qui Ec-
 clesiam Romanam *Infalibilem* putant ; alterum
 eorum qui in Scripturis interpretandis suo sensui
 pertinaciter inhærent. Utrique, ut is quidem exi-
 stimabat, ab omni pacis spe longissimè absunt ;
 hi quia in sacro textu explicando se tantum audire
 volunt, illi quia præfractè tuentur quicquid est
 unquam ab ea Ecclesia decretum, ne suos ali-
 quando errasse fateantur. Atque de his ille, quan-
 tum percipio, sic censuit : Si quid ei humanum
 acciderit, ferendum erat tibi, qui multò gravius
 es lapsus, cum hujus, aliorumq; Scripta aut liben-
 ter, aut per summam socordiam malè intellecta
 nobis proponeres.

Expendamus nunc quâ tu fide in *Tayleri* Scriptis
 versatus

^a Celeus. in
Parallel. p.
53. ex Tay-
ler. Lib.
Proph. pag.
258. n. 16.

versatus sis ; cùm hæc ei tribueres : ^a *Mysterium Trinitatis cum minutius illis explicationum quæ hodie habentur pro doctrina Ecclesiæ, non minùs Violenter pugnant cum principiis naturalis & supernaturalis Philosophiæ, quàm quicquid animus sibi figurare potest in dogmate Transubstantiationis. Hæc eò à te adducta sunt, ut ostendas hunc aut Pontificiorum de Transubstantiatione dogma admittere, aut Orthodoxorum de Trinitate doctrinam rejicere. Sed horum neutrum verè in*

^b Vid. Tay-
ler. de Præ-
sent. real. &
Dissuas. Pa-
piſm.

illum dici potest. Etenim ^b contra Transubstantiationem multa pluribus in locis doctè, subtiliter, copiosè disputat ; Sacrosanctam Trinitatem ubiq; agnoscit, ubiq; veneratur. Quid ! Non sunt igitur ista ab eo scripta ? Scripsit, fateor, aliquid in eam ferè sententiam : sed cùm de Pontificiis, quatenus ferendi essent, differeret, ostendere voluit quàm illi facilè veritatis quâdam specie in gravissimos errores abduci potuerint. Eòsq; in Transubstantiationis negotio, argumentis à ratione naturali petitis frustra tentari ait ; cùm ii omnes Scholasticorum de Trinitate argutias, quasi Ecclesiæ Doctrinam fidentissimè reciperent ; quæ non minùs cum omni ratione pugnarent, quàm quicquam quod de Transubstantiatione objici soleret. Quicquid itaque hîc est dictum, ad Scholasticorum argutias referendum erat.

^c Celeus. Pa-
rallel. p. 53.

Sed ^c Omnes, inquis, illæ circa Trinitatem explicationum minutie (ut impiè à nonnullis appellantur) quæ habentur pro Ecclesiæ doctrina, in duobus Symbolis altero Niceno, altero Athanasii continentur. Sic tu quidem existimas ; at Taylerus qui eorum libros diligentissimè evolve-

evolverat, aliquas fortassis apud *Scholasticos* minutias reperire poterat, quæ à Pontificiis quibusdam habentur pro *Ecclesiæ doctrina*, quas tu in duobus Symbolis nequicquam quæstiveris. Ipsum autem iniquissimè insimulas vel *Nicenum*, vel *Athanasianum Symbolum* repudiare, vel aliquid de Sacrosancta *Trinitate* insolentiùs sentire, cùm eam ille semper quàm humillimè adoraverit; neque de ea hîc aliam ob rem mentionem fecerit, nisi ut palàm indicaret, quo Romanenses modo *Scholasticorum* subtilitate ad errorem suum confirmandum abuterentur. Sed hæc omnia celari causæ tuæ multùm intererat.

Ex his qui dudum mortui sunt, aliisq; qui adhuc vivunt levi operâ plurima congesserim, in quibus reddendis infidus admodum interpres fuiſti. Sed ut meo, Lectorisq; otio parcam, delectus aliquis est adhibendus; ea itaque tantùm attingam quæ tu non modò in *Parallelis*, sed in ipso etiam *Celeusmate* posuisti. Ubi quædam ex *Parkero*, *Hickringlio*, *Longo*q; profers, quæ si illi ita scripsissent, ut à te posita sunt, essent quidem non dico *Hæreticorum*, sed omnium certè mortalium nequissimi.

^a *Parkerus*, inquis, (*vah* more quàm horrido & *Hob-* ^{*Celeusm.*}
biano) suos sic alloquitur Lectores. Magistratus est eâ ^{p. 16.}
potestate indutus, quæ regat subditorum conscientias in
Religionis negotio. Hæc in eo quem designas ^b loco ^{*Eccl. Pol.*}
non invenio; tu ista igitur, ut puto, confinxeras. ^{p. 110.}
Quæ deinde adjungis procul à primis in totius
prope operis extremitate quærenda sunt. ^c *Homi-* ^{*Eccl. Pol.*}
nes privatæ sortis non sunt sui juris, nec actionum suarum ^{p. 308.}
domini,

domini, nec duci debent à proprio iudicio, sed ab imperatis publicæ conscientie. Tum ad ipsum Authorem festiviter te convertis; Et vereor equidem, inquis, mi Parkere, privatam tuam conscientiam, dum hæcce portenta scribis, planè deperditum iri. Hunc sibi prospicere patiaris; tu verò tibi caveas, ne quando à recta conscientia discefferis. Sed videamus cætera: Subditis hoc solummodo incumbit officii (non examinare mandata, sed) obedire. Ne minora persequar; illud [non examinare mandata] à te est interjectum; quæq; ille initio scripserat [^a In casibus & controversiis ad publicum spectantibus privati non sunt sui juris] prudentissimè omisisti. Hoc enim si à te, uti oportebat, præmissum fuisset, constaret statim omnibus quas ille actiones intelligeret. Namq; & antè satè multis disputaverat, propter scrupulos quosdam & dubia non esse contemnendum Magistratûs imperium; neque aliud hîc volebat. Proxima quæ adjicis ex primo illius libri capite desumpta sunt. ^b Nisi Principes eâ sint potestate vestiti obligandi subditos ad obsequium illius Religionis quam ipsi judicant ad pacem publicam & tranquillitatem conferre, non alia eorum æstimationo habenda est, quàm statuarum & imaginum. Tu verba quædam aut sententiarum particulas undiq; collectas, sic conjungis, quasi eodem in loco legerentur, ut, ille portenta tantùm scribere videatur. Si Parkeri Scripta legisses unquam, ignorare non poteras, quid de Magistratûs autoritate in Religionis negotio sentiret; omnem ejus potestatem circa cultum Dei externum versari ait; in actus verò

^a Ibid.

^b Eccl. Pol.
p. 12.

verò ^a *Conscientie* internos nihil eum juris habere ^a *Ibid.* c. 3.
 prolixè differit. Tu de istis nullum verbum ha-
 bes ; sed sic eum scribere fingis , quasi totum Re-
 ligionis statum ad Principis nutum converti de-
 bere diceret , ut nobis parendum esset , si ille vel
Mahometis somnia recipi , vel *Imagines* adorari , vel
Jovem & *Apollinem* coli juberet. Quod quidem est
 à te subdolè factum , *Jenchine* , cùm scires ipsum
 ubique de rebus indifferentibus egisse ; & pluri-
 bus contra eam ^b *Thomæ Hobbii* amentiam decer- ^b *Ibid.* c. 4.
 tâsse , qui tantum Principi in Religione tribuebat ,
 quantum tu *Parkerum* concedere simulas.

Ab hoc autem ad alium quendam sic transis : ^c *Celeusm.*
^c *Quis credat unquam (Viri reverendi) horridiora aures* ^{p. 17.}
penetrâsse sanctas ? nisi fortè à nescio quo horridiore Hick-
ringlio prolata , qui hæc putidissima haud sobrius dudum
evomuit. ^d *Obedientia , inquit , quam populus præstat* ^d *Ibid.* & in
Dominis suis Supremis , benedictionem habet comitem , ^{Parallel.}
vel cùm jubent circa circumstantias Religionis (Ceremo- ^{p. 107. ex}
nias intelligit) quæ planè & è diametro pugnant cum lege ^{Hickring.}
Dei. Hæc tibi adeò horrida videntur quia quæ- ^{p. 322.}
 dam occultas , quæ proferre debueras. ^e *Ille enim* ^e *Vid.*
populi obedientiam Deo aliquando placuisse dixerat , ^{Hickr. pag.}
 ubi Princeps quiddam quoad *Circumstantias* Di- ^{323, 324.}
 vinis legibus oppositum præceperat : Ut cum jussu
Regio Paschale Festum secundo mense celebrarent ; ^{2. Paralip.}
 quod ex ipsius Domini mandato *primo mense cele-* ^{cap. 30.}
 brandum fuerat. Hæc tu si ita posuisses , uti ab
 ipso scripta erant , alicui fortassis minùs horrida vi-
 derentur.

^a Celeusm.
p. 14.

Sed ^a de uno, inquis, denique Longi effato impio, circa hoc argumentum monitos Lectores velim; quòd Author iste in tractatu suo contra Virum Cl. Joh. Hales,

^b Ibid. & in
Parall.
p. 110.

hæc habeat verba: ^b Tutius est errare, hoc est, peccare cum Dominis nostris, quàm rectè sentire, sive recta sectari contra eos. Est profectò hoc, suprà quàm cogitari potest, horridum atque impium. Tutius est errare, hoc est, peccare! Vide ne legem tibi præsertim iniquissimam sanciveris. Illud verum si fuerit, omnium hominum peccares maximè; nemo enim est qui te aut sapiùs, aut graviùs errare soleat. Sed quis ista tam nefaria scripsit? Quis, inquis, nisi Longus? Adeamus ergo ipsum; atque sic ille:

^c Long. in
examin.
Hales de
Schism.
p. 140.

^c In iis de quibus jam disserui, (disseruerat autem de rebus indifferentibus, & externi cultûs circumstantiis) tutius est haud dubiò cum Dominis nostris errare, quàm contra ipsos rectè sentire. Hoc, ut videtur, dicere voluit; Si fortè in iis de quibus egerat, Superiores leviter errâsse contigerit, minùs nobis periculosum esset in eundem cum ipsis errorem incidere, quàm eorum authoritati contumaciter obistere. Quod sive rectè ab ipso dictum fuerit, sive secùs, nostrâ magnoperè non refert; te certè illud malè vertisse clarissimum est. Nam quâ de re ille diceret, non ostendisti; atque illud [peccare] ut horridiùs loqui videretur, ipse tu adscribere ausus es. Neque hoc tibi satis erat, nisi ipsius Longi vocabulum deleres ut tuum reponeres. Tum postquam omnia sic essent ad horrorem composita, eandem nobis cantilenam quater, credo,
aut

aut quinquies occinis : ^a *Tutius est peccare cum Do-* ^{*Celeusm.*}
minis , quàm recta sectari contra eos. Non hæc tibi ^{*p. 14. bis.*}
 pudorem incutiunt , *Jenchine ?* Tu non dico ali- ^{*p. 15. bis.*}
 quem virtutis & probitatis sensum , sed si cor , si ^{*p. 19.*}
 os , si frontem haberes , non esses veritus istud tam
 inconsultò fingere , cum non ignorares te nullo
 negotio convinci potuisse ? Memini te mihi de
crassis mendaciis litem intendisse ; at quàm sis ipse
 verax , non equidem nunc primùm intelligo.
 Multa eorum quæ à te adducta sunt diligenter in-
 spexi , *Novatorum* libros evolvi , contuli cum tuis ;
 neque in unum adhuc locum incidi , quem tu non
 manifestò corrueris ; aut enim aliquid adjicis ,
 aut demis , aut invertis , aut denique ab Authoris
 scopo longissimè avolas. Si cui hæc non suffece-
 rint , quæ à me jam in fidei tuæ experimentum
 allata sunt ; quærat ipse , si volet , plura ; ego me
 inani , ingratoq; labore liberari cupio. Si verò
 hoc tibi modo nostrorum Scripta tractare licuerit ,
 facilè sanè , quoties libitum erit , *Novatores & Hæ-*
reticos aut invenire poteris , aut facere. At rogo te
 ut posthæc incorruptiùs agas.

Quæ autem nunc tibi breviter respondi , non
 sic accipi vellem , quasi quæcunq; essent à nostro-
 rum aliquo temerè atque inconsideratè Scripta
 defenderem. Homines sunt , & in multis profectò
 errare possunt ; neque negaverim me in eorum
 libris nonnulla annotasse , quæ mihi non admo-
 dum probantur ; quod & tibi pariter in tuis le-
 gendis nonnunquam accidere puto. Sed nos in

aliorum operibus percensendis candidos, faciles, humanos esse oportet, erratis levioribus ignoscere, quædam commodâ interpretatione emollire, omnia in meliorem potiùs partem accipere; quod quidem si fuisset à te factum, multum ipse de *Celeusmate* & *Parallelis* manu tuâ refecuißes. In iis enim nihil est à nostris receptum, quod vel *Pelagianismum*, vel *Socinianismum*, vel *Papismum* sapiat; nisi quatenus à te aut immutatum, aut mutilatum, aut ab Authoris mente detortum fuerit.

Sed duo præcipuè esse arbitror, unum de *Imputatione Justitiæ Christi*, de *Justificatione* alterum, quæ à nostris paulò aliter quàm à vestrorum plerisq; explicari solent. Non putant nostri *Justitiam Christi* sic nobis *imputari*, quasi ea facta esset nostra *Justitia formalis*; sed ita ut propter *Christi* solius *Meritum* Deo grati, acceptiq; simus. Cùm omnes peccaverimus, non *operibus* nos, sed *fide* *Justificari* aiunt; eam verò sine sincera obedientia nullam esse; frustra enim sperari salutis æternæ præmia, nisi Dei mandata servemus. Atque de his sic, opinor, judicant nostrorum plurimi, vestrorumq; nonnulli; neque in iis ab Ecclesiæ Anglicanæ doctrina recedunt. Et hæc quidem aperta satis, & perspicua essent, nisi ea dum subtiliùs rimantur homines eruditi, incognitis olim verborum ambagibus, novisq; semper argutiis implicarent.

Sunt etiam alia fortassis in quibus nostri à te dissentiant; sed non erat cur tu eos ideò *Novatores* & *Hereticos* vocares. Quicquid tibi videatur, nos

non

non minùs *Doctrinam* hujus Ecclesiæ, quàm *Disciplinam* amplectimur; illius, qui dicuntur, *Articulis* subscripsimus, iisq; publicè assensi sumus; si quis igitur ex nostrorum numero aliquid his contrarium docuerit, iniquè agit; atque tu si quos hujusmodi deprehenderis, rem sanè nobis gratissimam feceris: sic enim fiet, spero, ut aut ipsi saniora sectentur; aut alii, illorum naufragiis commonefacti, istos opinionum scopulos vitare condiscant. Sed orandus es ut in hisce commostrandis optimâ fide utaris, neque ut in hoc *Celeusmate* & *Parallelis* solebas, Authorum sententias frustulatim concisas, miserèq; truncatas, sed integras nobis atque illæsas exhibere digneris.

Tua jam, ut potui, strictim pervolutavi omnia; atque si quid hîc de te, & *Ludovico Molineo* scripserim, quod audire nolles; non id egi ut vel tuum, vel illius animum offenderem, sed ne quem posthæc astutiis & vaniloquentiâ vestrâ falleretur. Tu vehemens nimis atque arrogans es, *Jenchine*; utramq; buccam magno tumore distendis, quasi adversarios omnes distillare velles, sempèrq; supercilio potiùs, quàm ratione pugnas. *Molineus* autem (dicendum est enim) te etiam longè est deterior, invidus, inquietus, suspiciosus, iracundus, maledicus, nullius fidei; quoties in Ecclesiam Anglicanam invehitur (quod facit sæpissimè) sic scribit quasi hiberno foco assidens jocularis senex, in puerorum grege, inanes, levissimâsq; fabellas, animi causâ recitaret. Si cui hæc asperiùs

asperius dici videantur ; aut quæ suprà ex eo attuli, aut ipsius Scripta inspiciat ; méq; illum lenius quàm pro merito suo tractâsse comperiet.

Fac autem vera fuisse quæ nobis objecerat ; tu tamen , atque *Molinæus* tuus , vestrorúmq; alii, pessimo certè consilio usi estis , qui tam acerbè in nos scripsistis hoc ipso tempore , cùm sciretis Pontificios maximè hujus Ecclesiæ ruinam & excidium moliri ; idq; se aliquando effecturos sperare, dum vestra in nos odia & contentiones acuunt , dum dissidia hæc studiosè foveant , serpentíq; latius incendio vires & alimenta subministrant. Vos ista ignorare non potuistis , cùm nostros non tantùm *Hæreticorum* , sed & prope Conjuratorum in numero haberetis. Nimiùm est ferox , mihi crede, qui in communi periculo , inimicitias temerè sulceptas non deponit. Cur vos unà cum Romanensibus in hanc Ecclesiam involâstis ? An sperabatis fore ut *Molinæana* quædam , qualem ille in *Panænese* describit , invisâ olim , atque inaudita omnibus , nunc repentè, quasi Phœnix, ex hujus Anglicanæ busto & cineribus oriretur ? Metuo ne vos , seriùs quàm oportebat , temeritatis istius pœnituerit : Nos interea Majorum authoritati obtemperabimus, quantúmq; possumus, Pontificiorum inceptis obstemus.

Atque hunc Deus Optimus Maximus Christianis omnibus animum inspiret , ut cum recta fide mores inculpatos, vitæq; probitatem conjungant ; neque Ecclesiæ statum perturbare , sed pacem & tranquil-

tranquillitatem publicam conservare studeant : Ut omnem fastum & arrogantiam , pravosq; mentis affectus universos abjiciant ; seseq; ad supremi Numinis cultum , & Majorum reverentiam componant : Ut denique nulla unquam sententiarum diversitas animorum divortium pariat ; sed singuli à se utrunq; dissidentes , ut viros bonos decet , amore mutuo & fraternâ charitate completantur.

F I N I S.

E R R A T A.

Pag. 4. lin. 21. inter sorte, leg. inter se sorte. p. 5. l. 9. quantus fiet, leg. quantus Vir fiet. p. 7. l. 4. aliquot, leg. aliquod. p. 23. l. 30. exceda, leg. excedas. p. 29. l. 8. dubitavit, leg. dubitaverit. p. 62. l. 13. hos, leg. illos.